

Analysis of Court Conversations Based on the Pragmatic Markers of Politeness and Impoliteness

Soraya Sobhani¹

PhD in Linguistics, Education and Training Research
Institute, Khuzestan, Ahvaz, Iran.

Abstract

Along with the progress of the judicial system, the language of the court and the way of speaking in legal contexts have also been accompanied by changes and developments. This new linguistic field provides a valuable platform for examining linguistic theories and their adaptability in the field of law. In this regard, this article aims to compare the politeness and impoliteness markers of Brown and Levinson (1987) and Culpepper (1996) theories in the conversations of judges and defendants and determines the appearance of these markers and degree of following and violating regarding these variables by these two judicial groups. For this purpose, 15 video files related to the public sessions of the Iranian criminal courts were taken from the Aparat website as a available sampling, and after transcription, they were subjected to quantitative and qualitative analysis. The results of descriptive and inferential statistics show that judges and defendants have the highest frequency in the "observing of social distance" marker in the formation of polite words. Also, regarding the violation of the principles of politeness, it was found that the marker of "non-observing of negative politeness" had the highest frequency in the conversations of the judges, and the marker of "non-observing of power relations" had the highest frequency in the words of the defendants. In addition, the results show that the judges have a significant difference with the defendants in respect of other markers, except for the

1. sorayasbhn@gmail.com (Corresponding Author)

How to cite: Sobhani, S. (2025). Analysis of Court Conversations Based on the Pragmatic Markers of Politeness and Impoliteness. *Language and Linguistics*, 21(42), 287- 322. doi: [10.30465/lsi.2026.50048.1781](https://doi.org/10.30465/lsi.2026.50048.1781)

"observing of positive politeness" marker. The defendants also have significant differences with the judges in violating all the markers. The reason why most judges adhere to the principle of politeness can be related to the issue of keeping face and power.

Keywords: Conversation Analysis, Impoliteness, Marker, Politeness, Pragmatics

1. Introduction

"Conversation analysis", is an approach to discourse analysis which is used in the study of official and organizational conversations, including court conversations. The conversation analysis approach in the court context provides a significant contribution to the empirical analysis of pragmatic concepts in this type of interaction. One of the issues that always arises in the context of the court is the observance of politeness in the conversations of its participants. In recent years, the phenomenon of politeness has attracted the attention of theorists across a wide range of social sciences, and various opinions have been expressed about it. In order to create an appropriate analytical approach, this study attempts to formulate markers of compliance and violation of politeness principles in terms of social norms of court language based on the theories of Brown and Levinson (1987) and Culpepper (1996). Accordingly, the present study seeks to answer these two questions:

1. How are the pragmatic categories of politeness and impoliteness represented in courtroom conversations?
2. What is the difference between judges and defendants in terms of observing and not observing the principles of politeness?

2. Literature Review

Razavian and Jalili Doab (2017), Dowlatabadi, Mehri, and Tajabadi (2014), Baghbani and Karampour (2017), Liao (2019), Ardi, Mangsor, Mansoor, and Ahmad (2021) as well as Grainger (2018) have attempted to examine from a different angle, the concepts of politeness theory of Brown and Levinson (1987) and Culpepper (1996) in the context of the court and its participants, and have achieved some results. For instance, in their study, Razavian and Jalili Doab analyzed the linguistic characteristics of defendants in two fraud cases within the Semnan Province judicial system, covering stages ranging from initial interrogation to the preliminary investigation and the trial. One of the findings of their research indicates that adherence to the principle of politeness is a fundamental and constant

element of the speech of this group of offenders. In fact, those accused of fraud cannot achieve their desired outcome—namely, deceiving people and exploiting their assets—without observing this principle. By adhering to the principle of politeness and offering hope to complainants, these offenders seek to deceive them while simultaneously persuading the interrogator and the judge; for a polite demeanor tends to shield an individual from suspicion. Consequently, observing this principle can positively influence the audience's perception of the speaker and, in turn, sway the outcome of verbal interactions—such as interrogations and court proceedings—in the defendant's favor. Moreover, possessing background knowledge of the power structure within judicial bodies, these individuals are well-versed in the proper conduct; consequently, they speak respectfully to judicial officials, exchange pleasantries with complainants, articulate their points firmly and confidently, and employ plural pronouns and verb forms in their speech. These two researchers believe that a fraudster employs language as a tool in the course of committing the crime; consequently, depending on the type of fraud, the individual must possess a command of certain linguistic and non-linguistic structures. Based on the physical and discursive context, the fraudster selects specific tools from a range of linguistic options and employs them to mount a favorable defense against judicial authorities and the victims of the fraud.

As is evident from this study and its results, the previous researchers have not simultaneously examined markers of politeness and impoliteness in the conversations between judges and defendants. On the other hand, the clarification of conversations between high-ranking defendants and judges from the perspective of the theory of politeness and impoliteness in the broad context of the Iranian criminal courts, which is the focus of this research, has received less attention.

3. Methodology

The present study aims to explore the conversations between judges and defendants in Iranian trial courts from the perspective of language pragmatics in a descriptive (calculation of the frequency and percentage of markers stated by judges and defendants) and inferential (comparative calculation of conversations between judges and defendants using the Chi-square test) study, using a combined quantitative and qualitative method. The corpus of this research consists of fifteen video files related to Iranian criminal court sessions on various topics which were taken from the Aparat website using a convenience sampling method. After transcription of the

conversations, 1820 sentences related to judges and 2050 sentences related to defendants were analyzed in terms of Brown and Levinson (1987) and Culpepper (1996) markers. This analysis was conducted based on the research method of Schutzler and Schlotter (2022) and according to the data obtained in legal linguistics between judge and defendant. In order to ensure the validity of the research, twenty percent of the data were reviewed by two researchers and through Pearson's correlation using SPSS software, version 24, a validity coefficient of (0.84) was obtained. In other words, agreement was reached in 84 percent of the analytical cases. In the descriptive statistics, a difference of at least twenty percent in the frequency of markers of the researched categories between the judge and the defendant was considered a "significant difference" (Scherer, 2013). In this regard, if the difference was between five and twenty percent, it was considered as a "moderate difference" and if this difference was less than five percent, it was considered as a "close difference." In calculating inferential statistics and the chi-square test, if the "P-value" was less than 0.05, it was considered as a significant difference in the use of the category in question between the two groups of judges and defendants.

4. Results

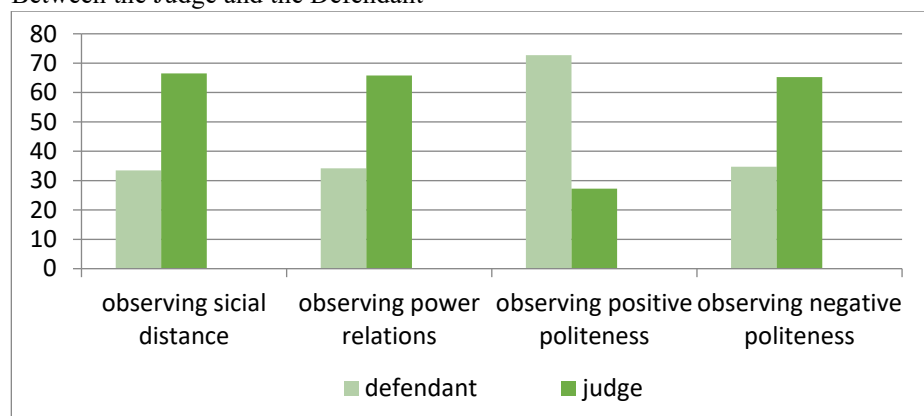
Table 4.1:

Categories of Politeness and Impoliteness

total	Observing negative politeness	Observing positive politeness	Observing power relations	Observing social distance	marker	politeness
1029	237	18	375	399	judge	
64.35	65.28	27.27	65.78	66.5	percentage	
570	126	48	195	201	defendant	
35.64	34.71	72.72	34.21	33.5	percentage	
total	Non-observing negative politeness	Non-observing positive politeness	Non-observing power relations	Non-observing social distance	marker	impoliteness
228	90	81	42	15	judge	
20.70	32.6	36	13.33	5.26	percentage	
873	186	144	273	270	defendant	
79.29	67.39	64	86.66	94.73	percentage	

Figure 4.1:

Comparison of the Percentage of Politeness Markers in Court Conversations Between the Judge and the Defendant

Table 4.2:

Hypothesis Test of Politeness Category in Conversation

marker	judge	defendant	chi-square (X ²)	degree of freedom	P-value
Observing social distance	399	201	41.42	3	0.001
Observing power relations	375	195			
Observing positive politeness	18	48			
Observing negative politeness	237	126			
total	1029	570			

Figure 4.2:

The extent of politeness in conversations between judges and defendants

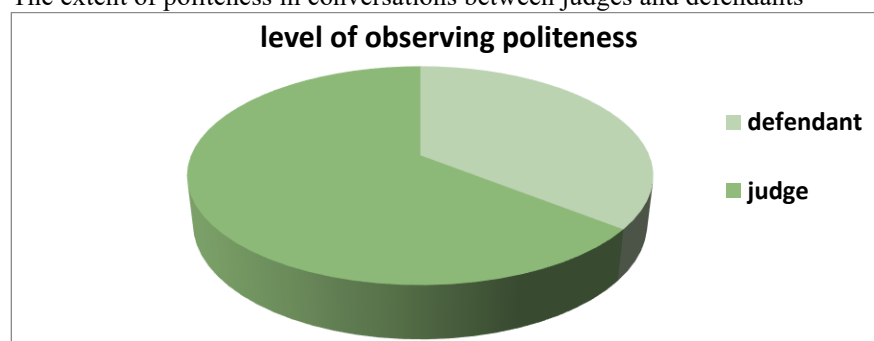

Figure 4.3:

Comparison of the percentage of impoliteness markers in court conversations between the judge and the defendant

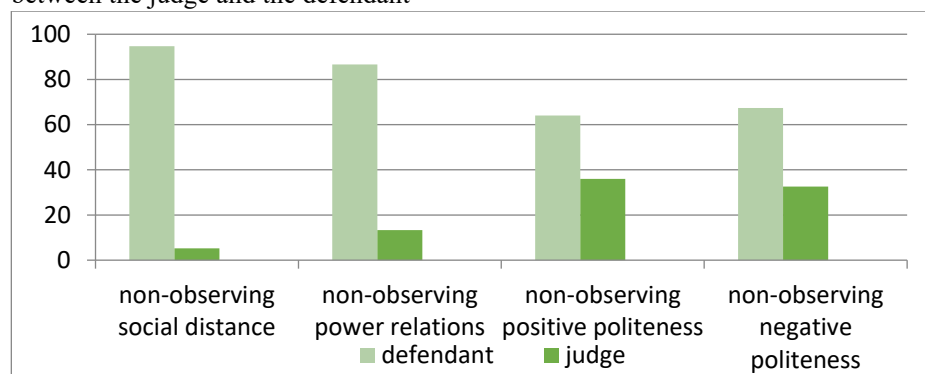

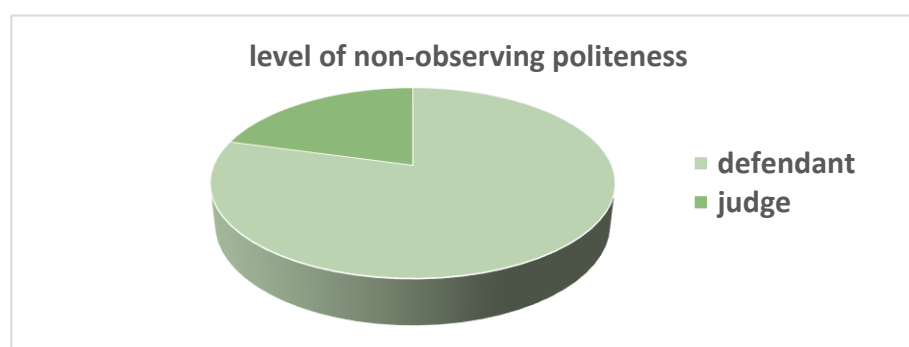
Table 4.3:

Hypothesis test of impoliteness category in conversation

marker	judge	defendant	chi-square (X2)	degree of freedom	P-value
Non-observing social distance	15	270	107.69	3	0.001
Non-observing power relations	42	273			
Non-observing positive politeness	81	144			
Non-observing negative politeness	90	186			
total	228	873			

Figure 4.4:

The extent of impoliteness in conversations between judges and defendants

5. Discussion

The statistics obtained from the descriptive and inferential analysis of politeness markers (Brown & Levinson, 1987) in this study shows that judges prioritize the markers of "observing social distance," "observing power relations," "observing negative politeness," and "observing positive politeness," respectively, and except for the marker of "observing positive politeness," they have a significant difference with defendants in observing other markers. In this regard, defendants also make an effort to maintain the issue of politeness in the same order of components. Also, regarding the issue of impoliteness in court discourse from the perspective of Culpepper (1996), the statistics shows that defendants, in significant contrast to judges, engage in norm-breaking behaviors and speech by applying the markers of "non-observing power relations", "non-observing social distance", "non-observing negative politeness" and "non-observing positive politeness". In this regard, judges also, to a less extent, and by applying the markers of "non-observing negative politeness", "non-observing positive politeness", "non-observing power relations", and "non-observing social distance", cause the formation of unkind and unfamiliar behaviors.

6. Conclusion

The results show that both judges and defendants have the highest frequency in the following of "observing social distance" marker in the formation of polite words. Also, regarding the issue of impoliteness, it was found that the marker of "non-observing negative politeness" had the highest frequency in the conversations of the judges, and the marker of "non-observing power relations" had the highest frequency in the words of the defendants. Results reveal that judges pay more attention to observing the issue of politeness than defendants. Although the judges have also shown a small level of impoliteness, this inappropriate behavior has never been condemned. Therefore, it can be said that the criterion of whether or not words are polite is an issue that has been intertwined with the issue of power in legal discourse. The main reason for the results of this research may lie in the experience of judges, their knowledge of the court, and their awareness of procedural laws. The issue that arises in the end is the applicability of the theories under study in the court context.

Bibliography

Ardi, N., Mangsor, M. M., Mansoor, M., & Ahmad, A. (2021). Politeness strategies in the criminal trial. *International Journal of Academic Research in Business & Social Sciences*, 11(6), 1239-1250.

- Baghbani, Gh., & Karampour, F. (2017). A linguistic investigation into the relationship between the power index and linguistic politeness during interrogation: A discourse-analytic and legal approach. *Linguistic Researches*, 8(2), 1–20.
- Brown, P., & Levinson, S. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Culpeper, J. (1996). Towards an anatomy of impoliteness. *Journal of Pragmatics*, 25, 349- 367.
- Dowlatabadi, H., Mehri, E., & Tajabadi, A. (2014). Politeness strategies in conversation exchange: The case of council for dispute settlement in Iran. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 98, 411-419.
- Liao, M. (2019). Politeness in the courtroom discourse. *Forensic Research and Criminology International Journal*, 7(2), 45-61.
- Razavian, H., & Jalili Doab, M. (2017). Analysis of the linguistic characteristics of fraudsters: A case study of Semnan Province. *Journal of Language and Linguistics*, 13(26), 141–171.
- Schreier, M. (2013). *Qualitative content analysis*. Sage.
- Schutzler, O. & Schluter, J. (2022). *Data and Methods in Corpus Linguistics: Comparative Approaches*. Cambridge University Press.

تحلیل مکالمات دادگاه بر مبنای نشانگرهای کاربردشناختی ادب و بی ادبی

دانش‌آموخته دکتری، زبان‌شناسی، پژوهشکده تعلیم و تربیت، آموزش و پرورش، خوزستان، اهواز

ثریا سبهبانی

چکیده

همگام با پیشرفت‌های نظام قضایی، زبان دادگاه و شیوه سخن گفتن در بافت حقوقی نیز با تغییر و تحولاتی همراه شده است. این حوزه نوین زبانی، بستر ارزشمندی جهت بررسی نظریه‌های زبان‌شناسی و میزان تطبیق‌پذیری آنها را در عرصه حقوق فراهم می‌آورد. در همین راستا، این مقاله قصد دارد بصورت تطبیقی نشانگرهای ادب و بی ادبی نظریه براون و لوینسون (۱۹۸۷) و کالپیر (۱۹۹۶) را در مکالمات قضات و متهمان بررسی نموده و چگونگی نمود این نشانگرها و میزان تقید و بی‌قیدی این دو گروه از دادرسی را نسبت به این مقولات مشخص نماید. به همین منظور، ۱۵ فایل تصویری مربوط به جلسات علنی محاکم کیفری ایران بصورت نمونه‌گیری در دسترس از تارنمای آپارات برداشت شد و پس از پیاده‌سازی، مورد تحلیل کمی و کیفی قرار گرفت. نتایج آمار توصیفی و استنباطی نشان می‌دهد که قضات و متهمان در شکل‌گیری کلام مؤدبانه، بیشترین بسامد را در نشانگر «رعایت فاصله اجتماعی» داشته‌اند. همچنین در خصوص نقض اصول ادب مشخص شد که نشانگر «عدم رعایت ادب سلبی» بالاترین میزان تکرار را در مکالمات قضات و نشانگر «عدم رعایت روابط قدرت» بیشترین میزان بسامد را در کلام متهمان داشته‌اند. بعلاوه نتایج نشان می‌دهد که قضات بجز در نشانگر «رعایت ادب ایجابی»، در مراعات سایر نشانگرها دارای اختلاف معنادار با متهمان هستند. متهمان نیز در نقض تمامی نشانگرها دارای اختلاف چشمگیر با قضات هستند. دلیل پایبندی بیشتر قضات به اصل ادب را می‌توان با مسئله حفظ وجهه و قدرت مرتبط دانست.

کلیدواژه: ادب، بی ادبی، تحلیل مکالمه، کاربردشناسی، نشانگر.

۱- مقدمه

«تحلیل مکالمه»^۱، که روش انجام این پژوهش است، رویکردی در تحلیل گفتمان و شاخه‌ای از علوم اجتماعی است که مطالعه رفتارهای کلامی و غیرکلامی افراد در تعاملات روزمره زندگی را در حیطه خود قرار می‌دهد. امروزه از رویکرد تحلیل مکالمه در گفتمان حقوقی و بررسی مکالمات رسمی و سازمانی، من جمله مکالمات دادگاه استفاده می‌شود. این حوزه مطالعاتی در نشان دادن ساخت‌مندی مکالمات دادگاه نقش بسیار مؤثری دارد (سبهانی، گرجیان و ویسی، ۱۴۰۲). در رویکرد تحلیل مکالمه آن هم از نوع مکالمات دادگاه، چگونگی ساخت و ساز رفتار تعاملی هریک از مشارکان گفت‌وگو با طرف دیگر و تفسیر رفتار تعاملی آنان مورد توجه قرار می‌گیرد. همچنین مشخص می‌شود که ارتباط اجتماعی چگونه از طریق کارکرد گفتمان گفتاری شکل می‌گیرد (هاجپی، ۲۰۱۹).

رویکرد تحلیل مکالمه در بافت دادگاه کمک شایانی به تحلیل تجربی مفاهیم کاربردشناختی در این نوع تعامل می‌نماید. بسیاری از مفاهیم کاربردشناسی زبان، فرصت مناسبی را جهت کشف روابط بین این حوزه زبانی و رویکرد تحلیل مکالمه برای تحلیل‌گران گفتمان دادگاه فراهم می‌آورند (درو، ۲۰۱۷). گفتمان دادگاه توسط قضات، مقامات و دیگر شرکت‌کنندگان شکل می‌گیرد. پیش از آن‌که در خصوص پرونده‌ای تصمیم‌گیری شود، باید در دادگاه و در مقابل رئیس و یا قاضی درمورد آن بحث و بررسی صورت گیرد. عدالت در احکام صادره، تا حد زیاد مرهون یک گفت‌وگوی صریح و در عین حال، محترمانه در بین عناصر گفتمانی است. در بین این عناصر، مکالمات قضات و متهمان بیشترین تأثیر را در روند دادرسی دارد. یکی از موضوعاتی که همواره در بافت دادگاه رخ می‌نماید، رعایت ادب در مکالمات مشارکان آن است. اهمیت این موضوع تا جایی است که در جریان محاکمه، مکرر از این باب تذکر داده شده و حتی مقرراتی برای ناقضین آن وضع شده است (الیسیا و رویتا، ۲۰۱۸).

ادب^۵ یک ویژگی زبانی است که از طریق گفتار، ماهیت اجتماعی بودن انسان را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، ادب چگونگی بروز یک رفتار تعاملی است؛ به گونه‌ای که نگرانی مناسبی نسبت به موقعیت اجتماعی و همچنین ارتباط اجتماعی تعامل‌کنندگان نشان دهد (جاوید و رحیمیان، ۱۳۹۹). جهت‌گیری ادب از این جنبه کلی گفتار، معطوف به شخصیت عمومی و یا «وجهه»^۶ کنشگر می‌شود که در جای جای کارکرد زبان رخ می‌نماید. از آنجا که

1. conversation analysis
2. Hutchby, I.
3. Drew, P.
4. Elisya, I. P., & Revita, I.
5. politeness
6. face

مسئله ادب در ساخت و نگهداری روابط اجتماعی بسیار مهم است، ادب به عنوان قلب زندگی اجتماعی و تعامل و بطور کل، به عنوان پیش‌شرطی در همکاری بشر نگریسته می‌شود (دانش و طوسی نصرآبادی، ۱۴۰۰).

به‌رغم این‌که مقوله‌های کاربردشناسی ادب و بی‌ادبی در شناساندن هر چه بیشتر زبان دادگاه می‌تواند سهم بالقوه و بسزایی ایفا نماید، بررسی‌ها نشان می‌دهد که مطالعه چندانانی از این حیث در محاکم دادرسی ایران انجام نشده است. تحلیل مکالمه دادگاه از بُعد ادب‌ورزی که در این پژوهش بدان پرداخته می‌شود، در پی آن است که جنبه‌های ساختاری مکالمه را از این وجه کاربردشناختی زبان مورد تحلیل قرار دهد؛ چرا که در خصوص ادب و بی‌ادبی، نتایج بررسی و شناسایی میزان تقید و بی‌قیدی نسبت به اصول این دو مقوله توسط مشارکان گفتمان دادگاه، بالاخص قضات و متهمان ممکن است در تأثیر کلام در جریان دادرسی نقش داشته باشد.

در سال‌های گذشته، پدیده ادب مورد توجه نظریه‌پردازان در طیف وسیعی از علوم اجتماعی قرار گرفته و آراء مختلفی در این باره ایراد شده است. برخی از این آراء منسجم‌تر بوده و انطباق بیشتری با یک بافت زبانی خاص داشته است. به منظور ایجاد یک رویکرد تحلیلی مناسب، در این مطالعه سعی شده است نشانگرهای رعایت و نقض اصول ادب بر حسب هنجارهای اجتماعی زبان دادگاه از آراء براون و لوینسون (۱۹۸۷) و کالپپر (۱۹۹۶) صورت‌بندی شود. این نشانگرها حاوی شکل‌های زبانی خاص بوده و به این موضوع که چه کلامی در بافت دادگاه به لحاظ اجتماعی قابل قبول و یا غیرقابل قبول است، می‌پردازد (نامور، ۱۳۹۸). بر این اساس، پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این دو پرسش است:

۱. مقوله‌های کاربردشناسی ادب و بی‌ادبی چگونه در مکالمات دادگاه بازنمون می‌یابند؟
 ۲. چه تفاوتی بین قضات و متهمان از لحاظ رعایت و عدم رعایت اصول ادب وجود دارد؟
- بیشتر تحقیقاتی که در باب ادب‌ورزی در زبان دادگاه انجام شده است، بیشتر در حد پایان‌نامه بوده و به چاپ نرسیده است (عباس‌زاده، گرجیان، ویسی و معماری، ۱۴۰۰). نوآوری این پژوهش نسبت به مطالعات پیشین در این است که بطور هم‌زمان نشانگرهای دو مقوله ادب و بی‌ادبی را در مکالمات قضات و متهمان بررسی می‌کند تا چگونگی نمود این شاخص‌ها و میزان تقید و بی‌قیدی این مسئله را توسط آنان مشخص نماید. از طرفی، شفاف‌سازی مکالمات این بافت از جامعه (دادگاه) که به دلایل زیاد، من جمله امنیتی و حقوقی، غیرقابل دسترس بوده و مانع از کار پژوهشگران در این حوزه شده است، اهمیت این مطالعه را نشان می‌دهد. ضرورت انجام این پژوهش در این است که می‌تواند به عنوان یک مطالعه مقدماتی به تحلیل کارکرد زبان و چگونگی تبلور آن در فرآیند دادرسی محاکم ایران بپردازد. اهداف اصلی شامل

کشف ساختارهای مکالمات دادگاه توسط قضات و متهمان در دو مقوله ادب و بی‌ادبی است که در این راستا، تأثیر نشانگرهای آن در نفوذ کلام این دو گروه از افراد به عنوان دو عنصر اصلی دادرسی مورد بحث و نتیجه‌گیری واقع گردید. آگاهی و شناخت از این ساختارها می‌تواند جهت پیش‌بینی بروز کلام در مکالمات دادگاه، محدود نمودن افراد، تعدیل گفت‌وگو، پیشبرد سریع‌تر جلسات و نیل به اهداف قضایی مثمرتر باشد. از این رو، نتایج این مطالعه ممکن است به ادبیات موجود پیرامون زبان دادگاه کمک بسیار نماید. در این تحقیق، پس از گریزی کوتاه بر پیشینه پژوهش و بیان چارچوب نظری آن، به تحلیل نمونه‌ای از مکالمات دادگاه بر مبنای مؤلفه‌های مد نظر این مطالعه پرداخته و دستاوردهای منتج از آمار استخراج می‌گردد.

۲- پیشینه پژوهش

دولت‌آبادی، مهری و تاج‌آبادی (۲۰۱۴) در کنکاشی با انتقاد از تمرکز راهکارهای ادب‌ورزی براون و لوینسون (۱۹۸۷) در پژوهش‌های فرهنگ و زبان غربی، به بررسی کارکرد این نظریه در فرهنگ ایران و زبان فارسی و بصورت موردی در مکالمات محاکم دادرسی اصفهان پرداختند. پرسشی که آنان در پی یافتن پاسخش بودند این بود که کدام راهکارهای «ادب‌ایجابی» توسط فارسی‌زبانان در این مکالمات بیشتر استفاده می‌شود؟ این محققین راهکارهای ادب‌ایجابی براون و لوینسون را در سه عامل کلی «گوینده خواستار وجه اشتراک با مخاطب است»، «گوینده و مخاطب با هم مشغول یک فعالیت مرتبط هستند» و «گوینده در اصلاح مستقیم وجهه مخاطب، به انجام برخی از خواسته‌های مخاطب می‌پردازد» ارائه نمودند که هر یک به زیرشاخه‌هایی تقسیم می‌شد. گرچه تأکید اصلی این مطالعه بر گفتار بود، اما جنبه غیرکلامی مکالمات را نیز در بر گرفت. نتایج این بررسی نشان داد که راهکارهای «توجه به مخاطب»، «تمایل به سازش» و «اجتناب از ناسازگاری» بیشترین کاربرد را در این بافت کلامی دارند. رضویان و جلیلی دواب (۱۳۹۶) در پژوهش خود، ویژگی‌های زبانی متهمان دو پرونده کلاهبرداری در دادگستری استان سمنان را از مراحل نخست بازجویی تا بازپرسی و دادگاه، مورد تحلیل قرار دادند. یکی از یافته‌های پژوهش آنان حاکی از آن است که رعایت اصل ادب یکی از ارکان اصلی و ثابت گفتار این گروه از مجرمان است. در واقع متهمان به کلاهبرداری نمی‌توانند بدون رعایت این اصل به نتیجه مطلوب خود که همانا فریب مردم و بهره‌کشی از مال آنهاست، دست یابند. این مجرمان با پیروی از اصل ادب و امیدوار کردن شکات، در جهت اغفال آنان و اقناع شخص بازجو و قاضی گام برمی‌دارند؛ چرا که ادب فرد موجب دوری او از مظان اتهام می‌گردد. از این رو، رعایت این اصل می‌تواند تأثیر مثبت در نگرش مخاطب نسبت به گوینده داشته و بر این اساس در نتیجه یک رویداد کلامی همچون گفت‌وگو بازجویی و

دادرسی به نفع متهم اثرگذار باشد. همچنین این افراد با برخورداری از دانش پس‌زمینه‌ای از ساختار قدرت در مراجع قضایی به خوبی آگاهی دارند؛ از این رو با عوامل قضایی محترمانه سخن می‌گویند، با شکات خوش و بش می‌کنند، کلامشان محکم و استوار است، و از ضمایر و افعال جمع در گفتار خود استفاده می‌کنند. در این راستا، پژوهشگران مذکور معتقدند که یک شخص کلاهبردار در مسیر ارتکاب به جرم، از زبان به عنوان یک ابزار استفاده کرده و از آن بهره می‌برد. بنابراین با توجه به نوع کلاهبرداری باید بر میزانی از ساختارهای زبانی و غیرزبانی مسلط باشد. فرد کلاهبردار با توجه به موقعیت فیزیکی و گفتمانی از میان ابزارهای مختلف زبانی، تعدادی را انتخاب می‌کند و در جهت یک دفاع مطلوب در مقابل مراجع قضایی و قربانیان کلاهبرداری به کار می‌گیرد.

باغبانی و کرم پور (۱۳۹۶) نیز با استفاده از راهبردهای ادب‌ورزی براون و لوینسون (۱۹۸۷) به بررسی پیشبرد روند بازجویی در پرونده‌های دادسرای عمومی و انقلاب استان بوشهر مبادرت نمودند. نمونه‌های مورد بررسی آنان متشکل از یازده متن بازجویی به صورت شفاهی و مکتوب بود که به روش انتخاب تصادفی از بین پرونده‌های موجود قضایی بدست آمده بودند. نتایج این مطالعه حاکی از این بود که با رعایت این راهبردها نمی‌توان مسیر بازجویی را به خوبی پیش برد؛ چرا که متهمان به دلیل نبودن فشار و تهدید از پاسخگویی به سؤالات طفره می‌روند. اما با اعمال لحن تهدید می‌توان این مسیر را هموار کرد.

لایو^۱ (۲۰۱۹) در پژوهشی ضمن اذعان به این مسئله که تئوری‌های مهم در زمینه ادب تقریباً همگی مبتنی بر مکالمات روزمره و یا معمولی هستند، به مطالعه پدیده ادب در مکالمات دادگاه کیفری و مدنی مبادرت نمود. لایو با اتکا به نظریه ادب لیچ^۲ (۱۹۸۳)، به معرفی پیوستار مورد نظر پژوهش خود که متشکل از شاخص‌هایی چون ادب مثبت^۳، ادب منفی^۴ و ادب خنثی^۵ بود، پرداخت. در پرونده‌های مورد بررسی لایو، ادب منفی از طریق «کنش‌های از دست دادن وجهه»^۶ که توسط وکلای خواهان و خوانده منجر به افشای اشتباهات و ایرادات طرف مقابل شود، طرح سؤالات قدرتمندی که موجب محکوم کردن و بسته شدن زبان حریف شود، سخنان مطالبه‌گرانه دادستان در خطاب به متهم، نکوهش و انتقاد دادستان از متهم، امیدواری تحقیرکننده‌ای که قاضی یا دادستان در خصوص پاسخگویی صحیح و صادقانه متهم به سؤالات در ابتدای کلام خویش ابراز می‌کند، قطع کردن کلام متهم به هنگام ادای سخنان بی‌ربط یا

1. Liao, M.

2. Leech, G.

3. positive politeness

4. negative politeness

5. neutral politeness

6. face-losing acts

بیش از نیاز توسط قاضی، دادستان، یا وکیل و همچنین در درخواست قاضی یا وکیل از متهم مبنی بر اعتراف متهم است. در پژوهش لایو، استراتژی‌های ادب مثبت در مکالمات بین وکیل متهم و متهم در دادگاه کیفری و مدنی دیده شد. اما بررسی پدیده ادب در خصوص قاضی کمی پیچیده‌تر بود؛ چرا که او وظیفه دوگانه‌ای به عنوان قاضی محض و بازپرس حقایق در روند دادگاه ایفا می‌نمود. به گفته لایو وقتی قاضی در نقش اصلی خود ظاهر شود، کلام وی حاوی ادب خنثی است. اما وقتی به عنوان بازپرس حقایق عمل می‌کند، ادب منفی در سخنان او ظاهر می‌شود. در این خصوص، گاهی تمسخری دارد و یا سرزنشی انجام می‌دهد.

در مطالعات لایو (۲۰۱۹)، استراتژی‌های ادب خنثی در رابطه با خطاب، اعمال شده و همه شرکت‌کنندگان با عناوین قانونی نقش خود (وکیل مدافع، دادستان، شاهد، متهم)، مورد ارجاع قرار می‌گیرند. در این خصوص، قاضی خود را با عنوان «دادگاه» مورد خطاب قرار می‌دهد. در همین رابطه، متهم ادب مثبت را در خطاب تمام مشارکان دادگاه رعایت می‌کند. اما دادستان‌ها تمایل دارند که در خطاب متهمان، اسامی آنان را به دنبال عنوان قانونی‌شان ذکر نمایند (مثلاً، متهم جان لانگ). این در حالیست که وکیل متهم در تعامل مستقیم با متهم، معمولاً او را بدون عنوان قانونی و با اسم شخصی خطاب می‌کند، اما در تعامل با گروه‌های دیگر، متهم را با عنوان «موکل من» مورد خطاب قرار می‌دهد. از آنچه که گفته شده، لایو نتیجه می‌گیرد که گرچه انتظار می‌رود که در دادگاه ادب خنثی حکمفرما باشد، اما در واقع مسئله ادب با توجه به مقام و موقعیت شرکت‌کنندگان متفاوت نمایان می‌شود. در این رابطه، قاضی از بالاترین و متهم از پایین‌ترین میزان احترام برخوردار است که در میانه این بردار، دادستان و وکلا قرار می‌گیرند.

آردی، منگسور، منصور و احمد^۱ (۲۰۲۱) با اذعان به این مسئله که بکارگیری ادب ایجابی به منظور تضمین عدالت در محاکم کیفری بسیار مهم است، در یک پژوهش کیفی و با استفاده از رویکرد تحلیل محتوا به بررسی راهبردهای ادب براون و لوینسون (۱۹۸۷) و همچنین کنش‌های منظوری لیچ (۱۹۸۳) در طول دوره بازجویی در محاکمات دادگاه مبادرت نمودند تا کارکرد این عناصر را در زبان دادگاه شناسایی نمایند. نتایج مطالعه آنان نشان داد که «کنش‌های منظوری» در دو نوع اصلی رقابتی^۲ و مخالفتی^۳ انجام می‌شود. اهداف رقابتی با ماهیت بی‌ادبانه در قالب استراتژی «بیان آشکار»^۴ و با اقدام قاضی در قطع بازجویی دادستان

1. Ardi, N., Mangsor, M. M., Mansoor, M., & Ahmad, A.

2 competitive

3 conflictive

4 bald on record

از متهم، نمود می‌یابد. این مطالعه نشان داد که استراتژی‌های «بیان آشکار» و «بیان مبهم»^۱ که توسط قاضی در پرونده مورد بررسی ارائه شده بود، از معاون دادستان پیشی گرفت. این امر، فرصتی برای متهم فراهم آورد تا درخواست تجدید نظر در حکم نماید. اما استراتژی مثبت با اهداف رقابتی بر وجود عدالت بین قاضی و معاون دادستان تأکید می‌کرد. علاوه بر آن، استراتژی‌های منفی در اهداف رقابتی بین معاون دادستان و متهم یافت شد. همچنین در پرونده مورد بررسی، اهداف مخالفتی بر راهبردهای ادب تأثیر می‌گذاشت. این اهداف شامل استراتژی «بیان آشکار» و با ماهیت انتقادی بین قاضی و متهم و همچنین با ماهیت تأکیدی بین معاون دادستان و متهم بودند. علاوه بر این، اهداف مخالفتی شامل استراتژی «بیان مبهم» با ماهیت تهمت و تمسخر بین بالاترین درجه سلسله مراتب، یعنی قاضی و کمترین درجه آن، یعنی متهم می‌گردید. این پژوهشگران در پایان اعلام نمودند که ماهیت بی‌ادبانه اهداف مخالفتی ممکن است منجر به جرایمی گردد که بدین وسیله عدالت محاکمه کیفری را به خطر بیندازد. از این رو، می‌توان نتیجه گرفت که راهبردهای ادب در حفظ عدالت در تصمیمات قضایی بسیار کارآمد است.

در پژوهش دیگری، گرینجر^۲ (۲۰۱۸) تلاش کرد تا نشان دهد که استفاده از مفاهیم تئوری ادب براون و لوینسون (۱۹۸۷) مانند «کنش تهدیدکننده وجهه»، «ادب سلبی» و «ادب ایجابی» در تحلیل داده‌های دادگاه، دامنه لغتی فراهم می‌سازد که می‌تواند منجر به یک تعامل پویا در این بافت گردد. به اعتقاد او، این مفاهیم با ارجاع به معیارهای رفتاری در بافت دادگاه و با درک معنایی که در هنگام تعامل توسط مشارکان منتقل می‌شود، تعریف می‌گردند. به زعم وی، مفاهیم نظریه ادب براون و لوینسون در داده‌ها از طریق مشاهده معنای گفت و گو در خود داده‌ها و با توجه به توالی نوبت‌های سخن و نوبت‌گیری و همچنین با تفسیر ارتباط بین صورت گفت و گو و بافت، بدست می‌آیند.

۳- چارچوب نظری پژوهش

این بخش، نگاهی کوتاه به مفاهیم ادب و بی‌ادبی مد نظر براون و لوینسون (۱۹۸۷) و کالپر (۱۹۹۶) داشته و در این رهگذر، نشانگرهای این دو مؤلفه معرفی می‌گردد. همچنین، در پایان بخش نظری پژوهش تلاش خواهد شد تا روش انجام این مطالعه تبیین و تشریح شود.

1 bald off record

2. Grainger, K.

۳-۱ ادب

ادب یک امر اجتماعی و بین فردی بسیار مهم تلقی شده و پدیده‌ای است که به حفظ تعامل اجتماعی و روابط دوستانه کمک می‌کند. در حوزه تحلیل گفتمان نیز، اصطلاح «ادب» به‌عنوان یک اصل حائز اهمیت مطرح شده است. نظریه‌پردازان مختلفی به ایراد تعاریف، الگوها و راهبردهای اصل ادب پرداخته و چارچوبی را جهت بررسی و تحلیل گفتمان فراهم آورده‌اند. معروفترین نظریه در باب ادب که تقریباً تمامی مطالعات تحلیلی و نظری این عرصه را در سیطره خود قرار داده، متعلق به براون و لوینسون (۱۹۸۷) است. اگرچه در زمینه ادب، دیدگاه‌های جایگزین متعددی وجود دارد، اما آراء براون و لوینسون یکی از دقیق‌ترین و جامع‌ترین تدابیر در مواجهه با این پدیده تلقی می‌گردد (لوخر و واتس^۱، ۲۰۰۵). این دو نظریه‌پرداز، الگوی ادب خود را ابتدا در سال ۱۹۷۸ ارائه نموده و مجدداً آن را در سال ۱۹۸۷ به همراه مقدمه‌ای انتقادی نشر دادند. آنان نخستین افرادی بودند که نظراتی در خصوص راهبردهای زبانی مشترک بین گویشورانی که پیشینه زبانی متفاوت دارند، ایراد نمودند. مفهوم «ادب» به «داشتن رفتار اجتماعی مؤدبانه» و یا «حسن آداب معاشرت» تعبیر شده است (یول^۲، ۱۹۹۶). به منظور برخورداری از این مفهوم، معیارهای مختلفی از سوی صاحب‌نظران ذکر شده است؛ از جمله اجتناب از خودتحمیلی، ایجاد حس خوشایند در مخاطب، و دادن حق انتخاب که هر کدام بسته به موقعیت، اهمیت کاربردی خود را پیدا می‌کنند (لیکاف، ۱۹۷۳). براون و لوینسون در تعیین دقیق میزان ادب، سه مؤلفه را پیشنهاد می‌کنند که رعایت و یا عدم رعایت آنها از سوی گویندگان منجر به بروز پدیده ادب و یا سطحی از بی‌ادبی در مکالمات می‌گردد. این مؤلفه‌ها عبارتند از: فاصله اجتماعی، روابط قدرت، و وجهه (می‌یر، ۲۰۰۹). در ادامه به این ملاحظات پرداخته می‌شود:

۳-۱-۱ فاصله اجتماعی^۳

براون و لوینسون (۱۹۸۷) معتقدند که یکی از عواملی که در تعاملات اثرگذار بوده و شیوه سخن گفتن و نوع کلام افراد را تعیین می‌نماید، روابط اجتماعی حاکم بر گویندگان است. این روابط اجتماعی، خود مقهور عملکرد عوامل بیرونی و درونی مختلف است. عوامل بیرونی غالباً قبل از بروز تعاملات شکل می‌گیرند و کاربرد زبان تا حد زیادی بر آنها مبتنی است. یکی از این عوامل مؤثر، فاصله اجتماعی است که بر مبنای دوری و نزدیکی اجتماعی، موقعیت نسبی گویندگان در تعامل را مشخص می‌کند. یول (۱۹۹۶: ۸۱) معتقد است که «معیارهایی از قبیل

1. Locher, M. A. & Watts, R. J.

2. Yule, G.

3. social distance

سن^۱ و نفوذ اجتماعی فرد^۲، ارزش‌های اجتماعی به شمار می‌آیند که میزان فاصله اجتماعی را کم یا زیاد می‌کنند». به عنوان مثال، در برخی جوامع اخلاق‌مدار، سن گویندگان عاملی است که موقعیت اجتماعی آنان را در تعاملات رسمی معین نموده و مانع از به‌کارگیری برخی الفاظ توسط سخنگویان جوان‌تری می‌گردد که در موقعیت اجتماعی پایین‌تر قرار گرفته‌اند (مانند استفاده از صورت‌های خطابی با نام کوچک).

در مقابل عوامل دیگری چون درجه تحمیل و میزان دوستی، جنبه‌های درونی تعامل محسوب می‌شوند که بر اساس آنها فاصله اجتماعی اولیه با تغییر مواجه می‌گردد. به عنوان نمونه، در بدو تعاملاتی که با افراد غریبه و ناآشنا صورت می‌گیرد، فاصله اجتماعی حکمفرماست. اما با تداوم مکالمه و تعیین روابط اجتماعی و یا بروز عوامل درونی چون صمیمیت، به تدریج میزان این فاصله تغییر پیدا می‌کند (مثلاً خطاب با عناوین و یا نام خانوادگی، به خطاب با نام کوچک تبدیل می‌شود) (می‌یر^۳، ۲۰۰۹). براون و لوینسون (۱۹۸۷) بر این باورند که هر تعامل زبانی، نوعی تعامل اجتماعی است که در آن افراد به معاشرت اجتماعی مشغول هستند. این معاشرت‌ها بر پایه آداب و رفتاری شکل می‌گیرند که مستقیماً تحت عملکرد روابط اجتماعی مذکور قرار دارد. به گفته آنان، آن‌چه که در اجتماع منشأ بروز آداب و رفتار پسندیده می‌شود، رعایت اصل «ادب» است. گویندگان در به‌کارگیری این اصل به روابط اجتماعی حاکم بر خود توجه نموده و عوامل بیرونی و درونی اثرگذار بر این روابط (فاصله اجتماعی، سن، میزان اختیارات و نفوذ، میزان صمیمیت، ...) را مورد بررسی قرار می‌دهند (میلز^۴، ۲۰۰۳).

۳-۱-۲ روابط قدرت^۵

در بررسی ادب، روابط قدرت در بین گویندگان عامل مهمی است که باید مورد توجه قرار گیرد. در هر گروه اجتماعی، روابط قدرت متفاوتی بین افراد وجود دارد. کلاس درس، می‌تواند نمونه بارزی از این رابطه بین معلم و دانش‌آموزان باشد؛ به این معنا که از حیث سلسله مراتب قدرت، معلم یک مافوق و فرادست^۶ و دانش‌آموزان تابع و زیردست^۷ محسوب می‌شوند. در این محیط، دانش‌آموزان غالباً برابر^۸ بوده و عدم تعادل قدرتی بین آنها وجود ندارد (باغبانی و کرم‌پور، ۱۳۹۶). اما گاهی می‌توان این روابط قدرت را در بین آنان مشاهده نمود و آن زمانی است که

1. age

2. effective social status

3. Meyer, Ch. F.

4. Mills, S.

5. power relation

6. superior

7. inferior

8. equal

با تشکیل گروه‌های درسی، یک یا چند دانش‌آموز در هر گروه قدرت را در اختیار می‌گیرند. برابری و یا عدم برابری افراد بر نحوه برقراری ارتباط آنها تأثیر می‌گذارد. به عنوان مثال، دانشجویان به منظور نمایش رابطه صریح قدرت ناهمگون که بین معلم و دانشجو وجود دارد، از عناوین افتخارآمیزی چون استاد یا دکتر در خطاب به معلمان خود استفاده می‌کنند و این در حالی است که آنان در خطاب به یکدیگر از نام کوچک خود به منظور نمایش برابری بهره می‌برند (کامرون^۱، ۲۰۰۰).

مفاهیم فاصله اجتماعی و روابط قدرت با هم مرتبط هستند. فاصله اجتماعی مشخص می‌کند که افراد تا چه حد رابطه نزدیک یا دور دارند. عدم برابری و ناهمگونی منجر به افزایش فاصله اجتماعی می‌گردد. با افزایش فاصله اجتماعی بین گویندگان، لزوم استفاده مؤدبانه از زبان بیشتر می‌شود. به عنوان مثال، خطاب رئیس با عنوان «عزیزم» ممکن است بسیار نامناسب و بی‌ادبانه تلقی شود، مگر آن که رئیس و کارمند یکدیگر را خوب بشناسند و به مرور زمان یک رابطه نزدیک ایجاد کرده باشند. بر این اساس، کلماتی که افراد به کار می‌برند و موضوعاتی که در مورد آن بحث می‌کنند، تا حدّ زیاد بر اساس روابط اجتماعی آنان تعیین می‌شود. در حالی که روابط قدرت و فاصله اجتماعی تأثیر مهم بر سطح بکارگیری ادب گویشوران دارند، یک اثر به همان اندازه مهم می‌تواند مبادرت گویندگان به میزانی از کنش تهدیدکننده وجهه باشد (می‌یر، ۲۰۰۹). در شرایطی که تا پیش از آراء براون و لوینسون، الگوی ادب لیچ (۱۹۸۳) بر اساس راهبردهای «ارزیابی سود و هزینه در سخنان گویندگان» مطرح بود، براون و لوینسون (۱۹۸۷) چارچوب پدیده ادب را بر پایه «وجهه» و یا «وجهه خواست‌ها»^۲ ارائه نمودند که در ادامه به آن پرداخته می‌شود.

۳-۱-۳ وجهه

در آراء براون و لوینسون (۱۹۸۷)، تعریف ادب با مفهوم «وجهه» گره خورده است. گافمن^۳ از نخستین کسانی بود که بر روی این مفهوم مطالعاتی انجام داد. به اعتقاد گافمن (۱۹۶۷: ۳۱)، «وجهه یک تصویر به هم پیوسته از مفاهیم معنادار در جریان تمام رویدادهای هر تعامل اجتماعی و دارای یک ارزش اجتماعی مثبت است که فرد ادعا می‌کند توسط دیگران در یک ارتباط خاص به دست آمده است». از این رو، این تصویر بر حسب ویژگی‌های مورد تأیید اجتماعی، یک تصویر خود-توصیفی است. از نظر براون و لوینسون نیز، «وجهه» به معنای «تصور فرد از خود» تعبیر می‌شود. این تصور، همان جنبه عاطفی و اجتماعی شخص است که

1. Cameron, D.

2. face want

3. Goffman, E.

توقع دارد سایرین آن را به رسمیت بشناسند. بر این اساس، «ادب» نیز به معنای «نشان دادن آگاهی نسبت به وجهه فرد دیگری که با ما در تعامل است» تلقی می‌گردد. همان‌طور که قبلاً نیز اشاره شد، فاصله اجتماعی عاملی اثرگذار بر روابط اجتماعی محسوب می‌شود. در این راستا یول (۱۹۹۶) معتقد است که در آراء براون و لوینسون، دو اصطلاح ادب و وجهه بر مبنای این عامل، مفهوم خود را شکل می‌دهند. بر این اساس، نشان دادن آگاهی نسبت به وجهه فردی که فاصله اجتماعی زیادی دارد، «احترام»^۱ تعبیر می‌شود و بروز آگاهی نسبت به وجهه کسی که در فاصله اجتماعی کمتری قرار گرفته است، «رفاقت و دوستی» قلمداد می‌گردد. از این رو، شرکت‌کنندگان در تعامل ناچار هستند که به هنگام تعیین فاصله اجتماعی، وجهه (انتظار) خود را هم مشخص نمایند (جاوید و رحیمیان، ۱۳۹۹).

براون و لوینسون (۱۹۸۷) معتقدند که اعمال تهدیدکننده وجهه نیازمند به اصلاح و بازسازی هستند. برای این منظور، گوینده با توجه به شدت تهدیدکنندگی وجهه، می‌تواند از راهبردهای ادب مدّ نظر آنان در جهت تعدیل عمل خویش بهره‌مند شود. بر اساس این راهبردها، افراد باید حرمت یکدیگر را نگه‌داشته و به علایق هم احترام بگذارند و اگر عملی را بر دیگری تحمیل کرده و یا ایجاد مزاحمت نموده‌اند، عذرخواهی نمایند. رعایت این وضعیت، «ادب سلبی»^۲ می‌گویند. در همین راستا، اصطلاح دیگری نیز شکل گرفته است. طبق آراء این دو نظریه پرداز، وجهه‌ایجابی فرد گرایش دارد که همبستگی او را نشان دهد و تأکید کند که هر دو گوینده خواست و هدف مشترکی دارند. ملاحظه و رعایت این وضعیت را «ادب ایجابی»^۳ نام نهاده‌اند (جاوید و رحیمیان، ۱۳۹۹). براون و لوینسون از دو راهبرد دیگر نیز سخن به میان آورده و آنها را «بیان آشکار»^۴ و «بیان مبهم»^۵ معرفی می‌کنند. به علت تعدد نشانگرها و گستردگی داده‌ها، در رویکرد تحلیل این پژوهش، از این دو راهبرد استفاده نمی‌شود. هر یک از راهکارهای ادب براون و لوینسون (۱۹۸۷) حاوی نمودهایی هستند که در ادامه به آنها اشاره می‌شود:

الف. ادب ایجابی: توجه به علائق، خواسته‌ها، نیازهای مخاطب؛ اغراق (در علایق، حمایت و همدردی با مخاطب)؛ افزودن بر علاقه و رغبت مخاطب؛ درک، همدردی و همکاری با مخاطب؛ یافتن توافق؛ پرهیز از مخالفت؛ ایجاد/ادعای زمینه مشترک؛ لطیفه‌گویی؛ ابراز آگاهی و اطلاع

1. deference
2. negative politeness
3. positive politeness
4. bald on-record
5. bald off-record

از خواسته‌ها و مشکلات مخاطب؛ پیشنهاد، قول؛ امید دادن به مخاطب؛ دلیل ارائه کردن؛ فرض را بر رابطه متقابل گذاشتن؛ هدیه دادن به مخاطب.

ب. ادب سلبی: بیان غیرمستقیم؛ استفاده از نشانگرهای احتیاط آمیز؛ به حداقل رساندن تحمیل؛ احترام گذاشتن؛ عذرخواهی؛ استفاده از صورت پرسشی بجای امری؛ بیان کنش تهدیدکننده وجهه به شکل یک قانون کلی؛ بیان آشکارِ مدیون بودن به شنونده.

براون و لوینسون معتقدند که با استفاده از دو راهبرد ادب سلبی و ادب ایجابی می‌توان از کنش تهدیدکننده وجهه احتراز کرده و به کنش حافظ وجهه بیشتر سوق یافت. عدم رعایت قوانین پیشنهادی آنان به نقض ادب و یا سطحی از بی‌ادبی در مکالمات می‌انجامد. بر همین اساس و با الهام از راهبردهای ادب‌ورزی آنان، کالپِر (۱۹۹۶) عواملی را که ضمن تهدید و خدشه‌دار شدن وجهه مخاطب، منجر به نقض این راهبردها و بروز بی‌ادبی می‌گردد، اعلام نموده که در ادامه معرفی می‌گردند:

الف. نقض ادب ایجابی: این راهکار به منظور ضربه زدن به وجهه ایجابی مخاطب صورت گرفته است. به عنوان مثال، شامل بی‌توجهی و نادیده گرفتن طرف مقابل، حذف عمدی مخاطب از فعالیتی، عدم همدلی و همکاری با مخاطب، ساز مخالف زدن، خطاب دیگران با القاب و عناوین نامحترمانه است.

ب. نقض ادب سلبی: این راهکار به هدف آسیب رساندن و مخدوش نمودن وجهه سلبی مخاطب انجام می‌گیرد. به عنوان مثال، استفاده از جملات امری بدون توجه به فاصله اجتماعی و روابط قدرت، نزاع زبانی، تحقیر و تمسخر مخاطب، استفاده از توهین، طعنه و واژگان تابو، عدم توجه به الگوهای ساختار مکالمه (نوبت‌گیری، هم‌پوشی، قطع سخن، سکوت) را شامل می‌گردد.

در اینجا ذکر این نکته از میلز (۲۰۰۳) ضروری است که در تفسیر و درک مسئله ادب در مکالمه، توجه به بافت موقعیت اجتناب ناپذیر است. به بیان دیگر، در تعیین مؤدبانه بودن یا نبودن باید بررسی نمود که چه فردی، خطاب به چه شخصی، از چه جایگاهی، در چه مکانی، و به چه قصد و نیتی سخن خود را بیان می‌دارد. بنابراین درک کنش تهدیدکننده بودن یا نبودن وجهه، به نحوه رابطه طرفین مکالمه و موقعیت آنان و به عبارتی، به میزان فاصله اجتماعی و روابط قدرت میان آن دو بستگی دارد. بررسی این عوامل در مکالمات دادگاه می‌تواند الگوی شفاف‌تری در خصوص روابط مشارکان و مسئله ادب فراهم آورد (نامور، ۱۳۹۸).

۳-۲ روش انجام پژوهش

پژوهش حاضر مترصد آن است تا در یک مطالعه توصیفی (محاسبه بسامد و درصد نشانگرهای اظهارشده توسط قضات و متهمان) و استنباطی (محاسبه تطبیقی مکالمات قضات و متهمان با آزمون کی دو^۱) و با روش ترکیبی کمی و کیفی، مکالمات قضات و متهمان در محاکم دادرسی ایران را از منظر کاربردشناسی زبان مورد کنکاش قرار دهد. پیکره زبانی این پژوهش را پانزده فایل تصویری مربوط به جلسات دادگاه کیفری ایران با موضوعات مختلف از قبیل اختلاس، پول شویی، سرقت، آزار زنان، آدم ربایی، قتل، فروش مواد مخدر و غیره که به روش نمونه‌گیری در دسترس از تارنمای آپارات برداشت شده است، تشکیل می‌دهند. پس از پیاده‌سازی مکالمات، ۱۸۲۰ جمله مربوط به قضات و ۲۰۵۰ جمله مربوط به متهمان از لحاظ مؤلفه‌های براون و لوینسون (۱۹۸۷) و کالپیر (۱۹۹۶) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. این تحلیل بر اساس روش پژوهش شوتزler و شلوتر^۲ (۲۰۲۲) و با توجه به داده‌های به دست آمده، در زبان‌شناسی حقوقی بین قاضی و متهم انجام گرفت. به منظور اطمینان از روایی پژوهش، بیست درصد از داده‌ها توسط دو پژوهشگر بررسی شد و از طریق رابطه همبستگی پیرسون با استفاده از نرم افزار spss، نسخه ۲۴، ضریب روایی (۰/۸۴) به دست آمد به عبارت دیگر در ۸۴ درصد از موارد تحلیلی، توافق حاصل شد. در بررسی آمار توصیفی، وجود حداقل بیست درصد اختلاف در بسامد نشانگرهای مقولات مورد پژوهش بین قاضی و متهم، به منزله «اختلاف فاحش» در نظر گرفته شد شrer^۳ (۲۰۱۳). در همین راستا، چنانچه اختلاف موجود بین پنج تا بیست درصد بود، به مثابه «اختلاف متوسط» و اگر این اختلاف کمتر از پنج درصد بود، به عنوان «اختلاف نزدیک» تلقی گردید. در محاسبه آمار استنباطی و آزمون کی دو، چنانچه «درجه معناداری»^۴ کوچکتر از ۰/۰۵ بدست آمد، به منزله اختلاف معنادار در استفاده از مقوله مورد نظر بین دو گروه قضات و متهمان در نظر گرفته شد.

در این مطالعه، الگوهای تحلیل مکالمه از قبیل نوبت‌گیری، قطع کلام، مکث و سکوت که در مکالمات دادگاه معنی دار و در روند آن تاثیرگذار هستند، مورد نظر قرار گرفت. بر این اساس، هنگام پیاده‌سازی مکالمات، شرایط محیطی و حالات گویندگان در زمان انعقاد کلام، درون قلاب ([]) گزارش شدند. همچنین الگوی قطع کلام و مکث، به ترتیب با نماد (//) و (-)، و نیز در تحلیل مقوله بی‌ادبی، نقض نشانگرهای مربوطه با علامت (#) اعلام گردید.

1. Chi-square (X²)

2. Schutzler, O., & Schluter, J.

3. Schreier, M.

4. P-value

۴- تجزیه و تحلیل نشانگرهای ادب و بی‌ادبی در نمونه‌ای از مکالمات دادگاه

مکالمه زیر بخشی از دفاعیات بابک زنجانی، متهم ردیف اول در چهاردهمین جلسه رسیدگی به پرونده فساد نفتی است که به ریاست قاضی مقیسه برگزار شد:

قاضی: بر اساس ماده ۳۵۴ قانون آئین دادرسی کیفری به حضار در جلسه از باب حفظ نظم دادگاه تذکر می‌دم. (حفظ روابط قدرت) حمید فلاح هروی (# وجهه سلبی) به دلیل این که حالش بد شده، در حال حاضر در دادگاه حاضر نیست. وکیل ایشون (رعایت ادب سلبی) حضور داره و دفاعیه رو قرائت می‌کنه. در جلسه قبل، مطالبی عنوان شد که جا داره بابک زنجانی در این جلسه به بیان نقش حمید فلاح هروی و مهدی شمس پیردازه. (# ادب سلبی) / خطاب بدون القاب محترمانه (حفظ روابط قدرت)

قاضی [خطاب به متهم]: آقای بابک زنجانی (رعایت ادب سلبی) در جایگاه حاضر بشید. (حفظ روابط قدرت) (حفظ فاصله اجتماعی)
[بعد از قرار گرفتن متهم در دادگاه]:

قاضی: در خصوص مشارکت حمید فلاح هروی در بانک F.I.I.B. و فروش بانک F.I.I.B. به بانک ملت و مبلغی که از بانک ملت به فلاح هروی تعلق گرفت، توضیح بدید. (فعل جمع/ رعایت ادب سلبی) (حفظ روابط قدرت)

متهم: قطعاً نیازی به این که در خصوص خودم صحبت کنم، ندارم. (# روابط قدرت) ولی مدارکی به دست من رسیده و اون رو به دادستان ارسال کردم (# ادب سلبی) و در جلسات اول هم به شما اعلام کردم. (بی‌توجهی و عدم پاسخگویی به مخاطب/ # ادب ایجابی) (# روابط قدرت)

قاضی: مدارک رو به دادستان ارائه کردی و قراره بررسی بشه. (# ادب سلبی) (حفظ فاصله اجتماعی) (الآن به عنوان مطلع و مسئول تشکیلات در دادگاه حضور دارید. (رعایت ادب سلبی) (حفظ فاصله اجتماعی) این جلسه دادگاهی شما نیست! (# ادب ایجابی) (حفظ فاصله اجتماعی) بنابراین به سؤالاتی که پرسیده می‌شه، جواب بدید. (رعایت ادب سلبی) (حفظ روابط قدرت)

متهم: برج چهار سال ۹۱ با وزارت نفت شروع به کار کردیم. قبل از این تاریخ ما فعالیت رو با آقای شمس و فلاح (رعایت ادب سلبی) در موارد مختلف داشتیم. در واقع از سال ۸۸ هر دو با من کار می‌کردند. آقای شمس (رعایت ادب سلبی) در مورد هواپیما و خرید کشتی در سال ۹۰، یعنی یک سال قبل از حضور در وزارت نفت با من همکاری می‌کرد و این موضوع هیچ ربطی به وزارت نفت نداره. (# روابط قدرت)

قاضی: فلاح در چند درصد از هلدینگ شریک بوده و چه مدت عضو بوده؟ (# ادب سلبی)
(حفظ فاصله اجتماعی) در این باره توضیح بدید. (استفاده از فعل جمع/ رعایت ادب سلبی)
(اعمال قدرت با استفاده از جمله امری/ حفظ روابط قدرت)

متهم: حدوداً از سال ۸۹ تا سال ۹۱ زمانی که می‌خواستم کار رو با وزارت نفت شروع کنم، این همکاری وجود داشت. (حفظ روابط قدرت) تا این که وزارت اطلاعات خواست که ایشون رو کنار بگذارم. // (رعایت ادب سلبی) (حفظ فاصله اجتماعی)

قاضی: // که استخاره گرفت و خوب اومد که کنار تو بمونه. (طعنه، قطع سخن/ # ادب سلبی) (حفظ روابط قدرت)

متهم: این که می‌گند بانک رو چهار میلیارد فروختند، کذب محضه. (بیان غیرمستقیم/ رعایت ادب سلبی) (حفظ فاصله اجتماعی) بانک دو قسمت داره. لایسنس رو چهار میلیون دلار خریدیم. وقتی خواستیم با بانک ملت مشارکت کنیم، اونو هفت میلیون دلار به مشارکت گذاشتیم. نود میلیون دلار شامل ساختمون بانک و حساب‌ها می‌شه. این که سهم شصت درصدی رو واگذار کردیم، یعنی شصت درصد اموال موجود مثل پول نقد، دو تا ساختمون، ماشین، پول‌هایی که در بانک روسیه، بانک تجارت و بانک تاجیکستان بوده رو شامل می‌شه. تمام سود ما سه میلیون دلار بود. جناب قاضی، آقای فلاح در هیچ کدوم از کارهای نفتی دخالتی نداشت. (خطاب محترمانه/ رعایت ادب سلبی) (حفظ فاصله اجتماعی)

قاضی: از این مبلغ خرید و فروش، چه میزانی رو به فلاح هروی پرداخت کردید؟ (# ادب سلبی) (حفظ فاصله اجتماعی) توضیح بدید. (رعایت ادب سلبی) (اعمال قدرت بوسیله بکارگیری جمله امری/ حفظ روابط قدرت)

متهم: سه میلیون یورو به فلاح دادم. (پاسخگویی به سؤال/ حفظ روابط قدرت) (# ادب سلبی)
قاضی: به چه منظور این مبلغ رو دادید؟ (رعایت ادب سلبی) (حفظ روابط قدرت)

متهم: به این دلیل که کار می‌کرد! (# فاصله اجتماعی) (رعایت ادب سلبی)

قاضی: چه کاری انجام می‌داد؟ اون زمان به چه دلیل این مبلغ رو بهش دادید؟ (رعایت ادب سلبی) (بعد از آن که متهم با دادن پاسخ کلی و اطلاعات مبهم و به اصطلاح «سر بالا»، فاصله اجتماعی خود با قاضی را نادیده گرفت، قاضی بلافاصله با طرح دو سؤال بسته، دست به اعمال قدرت و محدود نمودن پاسخ‌های متهم نمود.) (حفظ روابط قدرت)

متهم: به این دلیل که با من کار و همکاری می‌کرد. (متهم پس از اعمال قدرت، مجدداً از ارائه پاسخ‌های مناسب اعراض می‌کند و خواست مخاطب را نادیده می‌گیرد.) (# روابط قدرت) (# ادب ایجابی)

قاضی: در خصوص هدایایی که به فلاح داده شده و خانه‌ای که به او دادی، (# ادب سلبی) بگو که در چه موقعیت مکانی قرار دارد و ارزش مالی اون چقدره؟ خانه تهران چقدر ارزش دارد؟ ویلای کیش به چه منظور به اون داده شده؟ (اعمال قدرت با استفاده از جمله امری و طرح چند سؤال پی در پی/حفظ روابط قدرت) (حفظ فاصله اجتماعی)

متهم: اولاً این هدایا بابت کارکرد و تجارت‌هایی بوده که با وزارت نفت داشتیم. من اونا رو سال ۸۹-۹۰ به فلاح دادم. از وقتی که فلاح کار کرد، قرار بود سه درصد از سود رو بهش بدیم. (# ادب سلبی) (پس از اعمال قدرت از سوی قاضی، متهم به جای پاسخگویی به سؤالات قاضی که در خصوص ارزش ریالی و موقعیت مکانی منازل هدایی بود، دلایل این اقدام را بیان می‌کند.) # روابط قدرت)

قاضی [خطاب به متهم]: خانه در کجای تهران؟ (قاضی در اینجا ضمن بی‌توجهی به توضیحات نامرتب متهم، سؤال بسته خود را مجدداً اما این بار به صورت منفرد تکرار می‌کند.) حفظ روابط قدرت)

متهم: خانه‌اش در شهرک غربه. (متهم در اینجا با درک اعمال قدرت از سوی قاضی، از بی‌ربط‌گویی دست بر می‌دارد و در این نوبت سخن، به سؤال قاضی پاسخ مناسب می‌دهد.) حفظ روابط قدرت)

قاضی: شهرک غرب. چه مبلغ می‌ارزید {خانه}، هدیه کردی؟ (در اینجا قاضی ضمن تکرار سؤال دوم، با ترفندی اتهام وارده (هدیه دادن خانه) را به متهم القا می‌کند.) حفظ روابط قدرت) **متهم:** هدیه نکردم // (در اینجا متهم متوجه این القاسازی شده و با بی‌توجهی به سؤال مورد نظر قاضی {خانه} چه مبلغ می‌ارزید؟)، به انکار اتهام (هدیه دادن خانه) می‌پردازد. # روابط قدرت) (# ادب ایجابی)

قاضی: اجازه بدید. قرارداد دارید؟ فروختید بهش؟ (در اینجا قاضی با قطع مؤدبانه سخن متهم (اجازه بدید) و طرح دو سؤال، ضمن حفظ روابط قدرت، ادب سلبی را نیز رعایت می‌کند.) **متهم:** بله. (حفظ روابط قدرت)

قاضی: می‌تونید قرارداد ارائه بدید؟ (طرح پرسش‌هایی که متهم را تحت فشار قرار دهد.) حفظ روابط قدرت) (استفاده از فعل جمع/ رعایت ادب سلبی)

متهم: هستش دیگه. به نامشه. (در اینجا متهم بجای تأیید یا رد ادعای خود، پاسخی نامتناسب با منزلت قاضی می‌دهد.) # فاصله اجتماعی)

قاضی: به نامشه. از چه طریق به نام کردی؟ (قاضی در واکنش به نقض فاصله اجتماعی خود با متهم که از سوی متهم انجام گرفت، با تکرار عبارت مورد ادعای متهم (به نامشه) و با استفاده

از فعل مفرد (به نام کردی)، پرسش دیگری در کشف صحت و یا سقم این ادعا طرح می‌کند تا ضمن حفظ روابط قدرت، فاصله اجتماعی خود با متهم را نیز حفظ نماید. (# ادب سلبی) **متهم:** بردیم تو دفترخونه به نام کردیم. (حفظ روابط قدرت)

قاضی: خود خانمش (# ادب سلبی) اقرار کرد در گذشته که ما پول ندادیم. خودت (# ادب سلبی) هم ده‌ها بار اقرار کردی. (# ادب سلبی)

متهم: خوب من می‌گم // (در اینجا متهم با تأیید سخن قاضی، ادب ایجابی را حفظ می‌کند).

قاضی: پولی نگرفتی. پولی گرفتی، {خانه} دادی؟ (در اینجا قاضی از پاسخ متهم (خوب من می‌گم) استفاده می‌کند و ضمن قطع سخن او و بیان نتیجه‌گیری خود از این سخن و همچنین طرح سؤال بسته‌بله/خیر، به حفظ روابط قدرت می‌پردازد).

متهم: نه // (حفظ روابط قدرت)

قاضی: تمام شد. پس پولی نگرفتی. این خانه اون موقع چقدر می‌ارزید؟ (قطع سخن متهم و نتیجه‌گیری از سخن او در جهت اثبات جرم و همچنین طرح سؤال بسته/حفظ روابط قدرت)

جدول ۴-۱: مقوله‌های ادب و بی‌ادبی

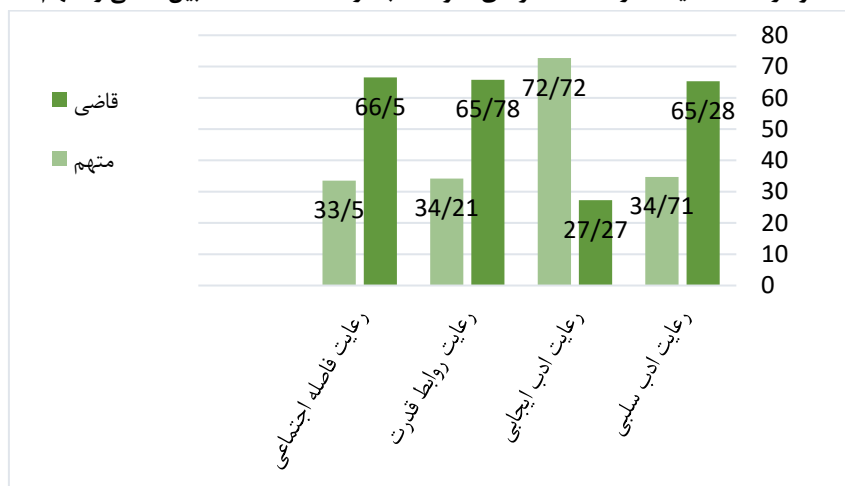
بی‌ادبی					ادب				
درصد	متهم	درصد	قاضی	نشانگرها	درصد	متهم	درصد	قاضی	نشانگرها
۹۴/۷۳	۲۷۰	۵/۲۶	۱۵	عدم رعایت فاصله اجتماعی	۳۳/۵	۲۰۱	۶۶/۵	۳۹۹	رعایت فاصله اجتماعی
۸۶/۶۶	۲۷۳	۱۳/۳۳	۴۲	عدم رعایت روابط قدرت	۳۴/۲۱	۱۹۵	۶۵/۷۸	۳۷۵	رعایت روابط قدرت
۶۴	۱۴۴	۳۶	۸۱	عدم رعایت ادب ایجابی	۷۲/۷۲	۴۸	۲۷/۲۷	۱۸	رعایت ادب ایجابی
۶۷/۳۹	۱۸۶	۳۲/۶	۹۰	عدم رعایت ادب سلبی	۳۴/۷۱	۱۲۶	۶۵/۲۸	۲۳۷	رعایت ادب سلبی
۷۹/۲۹	۸۷۳	۲۰.۷۰	۲۲۸	جمع	۳۵/۶۴	۵۷۰	۶۴/۳۵	۱۰۲۹	جمع

بر اساس جدول ۴-۱ و آمار حاصل از بررسی نشانگرهای ادب در داده‌های این پژوهش مشخص گردید که در مکالمات قاضی، نشانگر «رعایت فاصله اجتماعی» بیشترین میزان وقوع

و نشانگر «رعایت ادب ایجابی» کمترین بسامد را دارا بوده است. در همین راستا، در مکالمات متهم، نشانگر «رعایت فاصله اجتماعی» بالاترین تکرار و نشانگر «رعایت ادب ایجابی» پایین‌ترین میزان وقوع را داشته است.

همچنین، طبق آمار بدست آمده از جدول فوق که از بررسی نشانگرهای بی‌ادبی در مکالمات دادگاه حاصل شده‌است، چنان برمی‌آید که در مکالمات قاضی، شاخص «عدم رعایت ادب سلبی» بالاترین میزان تکرار و شاخص «عدم رعایت فاصله اجتماعی» پایین‌ترین میزان وقوع را دارا بوده است. و این در حالی است که در مکالمات متهم، شاخص «عدم رعایت روابط قدرت» بیشترین میزان بسامد و شاخص «عدم رعایت ادب ایجابی» دارای کمترین میزان تکرار بوده‌است.

نمودار ۴-۱: مقایسه درصد نشانگرهای مقوله ادب در مکالمات دادگاه بین قاضی و متهم

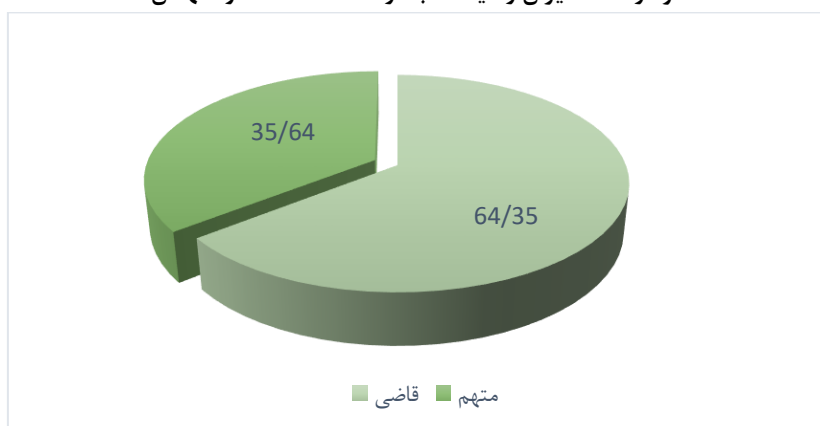
نمودار ۴-۱ نشان می‌دهد که قضات در مقایسه با متهمان، از تمامی نشانگرهای ادب، بجز شاخص «رعایت ادب ایجابی»، با اختلاف معنادار در مکالمات دادگاه بهره می‌برند. بنابراین بیش از متهمان مقید به استفاده از کلام مؤدبانه هستند.

جدول ۴-۲: آزمون فرضیه مقوله ادب در مکالمه

نشانگر	قاضی	متهم	کی دو	درجه آزادی	معناداری
رعایت فاصله اجتماعی	۳۹۹	۲۰۱	۴۱/۴۲	۳	۰/۰۰۱
رعایت روابط قدرت	۳۷۵	۱۹۵			
رعایت ادب ایجابی	۱۸	۴۸			
رعایت ادب سلبی	۲۳۷	۱۲۶			
جمع	۱۰۲۹	۵۷۰			

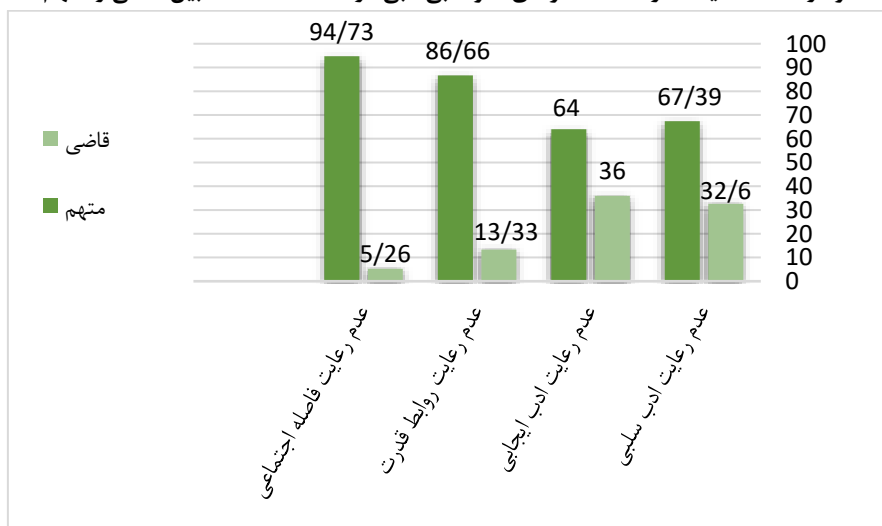
جدول ۲-۴ نشان می‌دهد که رعایت نشانگرهای ادب بین قضات و متهمان با درجه آزادی ۳، در سطح معناداری ۰/۰۰۱ و کی دو ۴۱/۴۲ تفاوت معناداری دارد. به عبارت دیگر قضات و متهمان در رعایت ادب در مکالمه اختلاف چشمگیری در محیط دادگاه دارند.

نمودار ۲-۴: میزان رعایت ادب در مکالمات قضات و متهمان

نمودار ۲-۴ نشان می‌دهد که قضات با اختلاف فاحش نسبت به متهمان، به رعایت اصل ادب در مکالمات دادگاه مبادرت نموده‌اند.

نمودار ۳-۴: مقایسه درصد نشانگرهای مقوله بی‌ادبی در مکالمات دادگاه بین قاضی و متهم

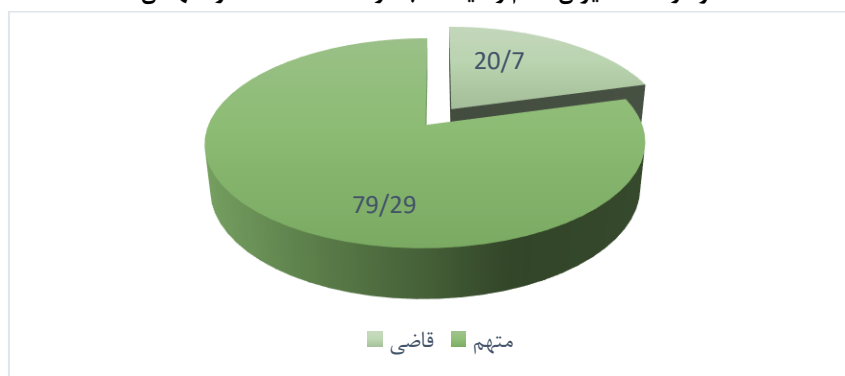
نمودار ۳-۴ نشان می‌دهد که متهمان در مقایسه با قضات، از تمامی شاخص‌های بی‌ادبی با اختلاف معنادار بهره می‌برند. بنابراین بیش از قضات مبادرت به استفاده از کلام بی‌ادبانه در مکالمات دادگاه می‌کنند.

جدول ۳-۴: آزمون فرضیه مقوله بی‌ادبی در مکالمه

نشانگر	قاضی	متهم	کی دو	درجه آزادی	معناداری
عدم رعایت فاصله اجتماعی	۱۵	۲۷۰	۱۰۷/۶۹	۳	۰/۰۰۱
عدم رعایت روابط قدرت	۴۲	۲۷۳			
عدم رعایت ادب ایجابی	۸۱	۱۴۴			
عدم رعایت ادب سلبی	۹۰	۱۸۶			
جمع	۲۲۸	۸۷۳			

جدول ۳-۴ نشان می‌دهد که عدم رعایت نشانگرهای ادب بین قضات و متهمان با درجه آزادی ۳، در سطح معناداری ۰/۰۰۱ و کی دو ۱۰۷/۶۹ تفاوت معناداری دارد. به عبارت دیگر، قضات و متهمان در نقض اصل ادب در مکالمه اختلاف چشمگیری در محیط دادگاه دارند.

نمودار ۴-۴: میزان عدم رعایت ادب در مکالمات قضات و متهمان

نمودار ۴-۴ نشان می‌دهد که متهمان با اختلاف فاحش نسبت به قضات، به نقض اصل ادب در مکالمات دادگاه مبادرت کرده‌اند.

۵- بحث و پاسخ به سؤالات پژوهش

آمار حاصل از تحلیل توصیفی داده‌های این مطالعه نشان داد که در مقوله «ادب»، قضات بیشترین تا کمترین رویداد وقوع را به ترتیب در نشانگرهای «رعایت فاصله اجتماعی»، «رعایت روابط قدرت»، «رعایت ادب سلبی»، «رعایت ادب ایجابی» داشته‌اند. در مقابل، متهمان نیز

بیشترین تا کمترین تکرار را به ترتیب در نشانگرهای «رعایت فاصله اجتماعی»، «رعایت روابط قدرت»، «رعایت ادب سلبی»، «رعایت ادب ایجابی» کسب کرده‌اند. همچنین از بررسی آمار حاصل از تحلیل توصیفی صورت گرفته در مکالمات دادگاه مشخص گردید که در مقوله «بی ادبی»، قضاات بالاترین تا پایین ترین تکرار را به ترتیب در نشانگرهای «عدم رعایت ادب سلبی»، «عدم رعایت ادب ایجابی»، «عدم رعایت روابط قدرت»، و «عدم رعایت فاصله اجتماعی» بدست آورده‌اند. از طرف دیگر متهمان نیز، بیشترین تا پایین ترین رخداد وقوع را به ترتیب در نشانگرهای «عدم رعایت روابط قدرت»، «عدم رعایت فاصله اجتماعی»، «عدم رعایت ادب سلبی»، و «عدم رعایت ادب ایجابی» کسب کرده‌اند.

در بحث علل احتمالی توجه قضاات و متهمان به مقوله ادب از طریق استفاده حداکثری از نشانگر «رعایت فاصله اجتماعی»، می توان در خصوص قضاات، کسب این نتیجه را به موقعیت آنان در جایگاه ریاست دادگاه نسبت داد. آنان به دلیل حساسیت بالای شغل خود و حفظ جریان دادرسی، در مواجهه با متهمان و برقراری ارتباط با آنان، حدودی را برای خود تعیین نموده و پا را از حریم آن فراتر نمی گذارند. لذا در قضاات، رفتار و کلامی که نشانگر دوستی، صمیمیت، لودگی، جوک گویی و امثال آن باشد، به چشم نمی خورد. در مقابل نیز متهمان، این موضوع را به خوبی درک کرده‌اند و می دانند که آنان در جایگاه فرودست و قاضی در موقعیت فرادست قرار دارد. همانطور که یول (۱۹۹۶) نیز اذعان داشته است، فاصله سنی بین گویندگان و میزان نفوذ آنها، معیارهایی هستند که فاصله اجتماعی را کم یا زیاد می کنند. از این رو، متهمان همواره سعی می کنند تا این فاصله را با استفاده از ابزارهایی چون «خطاب محترمانه»، «استفاده از ضمایر و افعال جمع» و «ممانعت از استعمال الفاظ دوستانه و صمیمی» حفظ نمایند. همچنین در بیان علل بروز حداقلی نشانگر «رعایت ادب ایجابی» در کلام قضاات و متهمان، در خصوص قضاات می توان این عامل را به مسئولیت دشوار قضاوت و الزامات آن و همچنین موقعیت قاضی در مسند یک پرسشگر نسبت داد. بر این اساس، قضاات کمتر در پی «مزاح»، «یافتن توافق»، «همدردی»، «اغراق در حمایت» و «ارائه دلیل» به متهمان هستند؛ از این رو، بهره گیری آنان از این نشانگر در کمترین میزان ممکن قرار دارد. در خصوص متهمان نیز علت بسامد پایین این مؤلفه را می توان به شرایط آنان بعنوان یک مجرمی که در انتظار تعیین جرم است، نسبت داد. بنابراین، آنان کمتر از ابزارهای «پرهیز از مخالفت»، «همکاری با مخاطب» و «ارائه پیشنهاد و یا وعده» استفاده می کنند. نتایج این پژوهش نشان داد که برخی متهمان، نمود ادب در گفتمان دادگاه از طریق این ابزارها را مانع از شکل گیری نگرش و رفتار منفی از قبیل لجاجت، برخورد و مقابله با قضاات می دانند. از نظر آنان، مبادرت به این ابزارها ممکن است منجر به یک دادرسی عاری از تنش و کسب نتیجه بهتر گردد.

اما در مورد مقوله بی‌ادبی و علل احتمالی بروز حداکثری نشانگر «عدم رعایت ادب سلبی» در کلام قضات، می‌توان عامل آن را تاحد زیاد به «استعمال جملات امری»، «عدم رعایت الگوهای ساخت مکالمه» و تا حدی «استفاده از کنایه‌ها و عبارات تمسخرآمیز» در طول روند محاکمه نسبت داد. پیرامون این عوامل باید گفت که استفاده زیاد از جملات امری در جریان دادرسی برای قضات که وظیفه ریاست بر دادگاه و همچنین کنترل و پیشبرد جریان دادرسی را بر عهده دارند، امری اجتناب‌ناپذیر است. به منظور انجام وظایف محوله و بر اساس قدرتی که قانون در اختیار آنان نهاده است، قضات خود را محق می‌دانند که هر جا تشخیص دهند، سخنان مخاطب را قطع نموده و بدون رعایت قوانین نوبت‌گیری به مکالمه ورود نمایند. در این میان نیز گاهی از سخنان کنایه‌آمیز در جهت سرزنش متهمان جسور، مدعی و یا بی‌مبالات استفاده می‌کنند تا مانع از اعمال قدرت آنان گردند. بنابراین عدم رعایت ادب سلبی از جانب قضات تا حد زیاد به عملکرد متهمان و شرایط و موقعیت‌های گفتگویی که ایجاد می‌کنند، بستگی دارد. همچنین در خصوص بروز حداقلی نشانگر «عدم رعایت فاصله اجتماعی» برای قضات، می‌توان عامل آن را در نقش اجتماعی و قانونی برجسته قضات جستجو کرد. نوع کلام قضات به طور ناخودآگاه برگرفته از این موقعیت برتر است؛ از این رو، در مواجهه با متهمان بطور طبیعی فاصله‌ای شکل می‌گیرد که بر اساس آن، نقش اجتماعی متهمان با هر پست و مقامی که باشند، تأثیری بر رفتار کلامی قضات نسبت به آنان ایجاد نمی‌کند. بنابراین، نقض فاصله اجتماعی از سوی قضات به حداقل می‌رسد.

از طرفی دیگر، علت افزایش نشانگر «عدم رعایت روابط قدرت» در کلام متهمان که منجر به مقوله «بی‌ادبی» می‌شود را می‌توان به پرونده‌های پیکره زبانی مورد پژوهش نسبت داد؛ چرا که این پرونده‌ها اغلب در سطح ملی بوده و متهمان آن را عموماً افراد صاحب‌نام و بعضاً مقامات عالی‌رتبه کشور تشکیل داده‌اند. این افراد به دلیل موقعیت‌های شغلی و گرایش‌های سیاسی، معمولاً از حمایت‌های بیرونی برخوردار هستند. از آنجا که قضات بعنوان بالاترین مقام دادگاه، دارای قدرت بوده و این موضوع در گفتار و رفتار آنان در مواجهه با متهمان کاملاً مشهود است، لذا طبیعی است که متهمان در چنین پرونده‌هایی، این حجم از قدرت‌نمایی را برنمی‌تابند و به صورت‌های مختلف از جمله «مخالفت با قاضی»، «به استهزاء کشاندن دادگاه»، «خودبرتربینی»، «قطع سخن قاضی»، «ابراز عقیده در برابر نظر قاضی»، «استفاده از سخنان کنایه‌آمیز» و «زیر سؤال بردن صلاحیت دادگاه» سعی می‌کنند که روابط قدرت یکسویه بر دادگاه را نقض نمایند. همچنین در رابطه با علل احتمالی بسامد حداقلی نشانگر «عدم رعایت ادب ایجابی» در کلام متهمان، می‌توان آن را به استفاده کمتر از عواملی چون «خطاب نامحترمانه قضات»، «بی‌توجهی به سخنان قضات» و همچنین «عدم همراهی متهمان با روند

دادرسی» نسبت داد؛ چرا که متهمان همیشه درصدد هستند که بهترین دفاع ممکن را از خود داشته باشند، لذا بیشترین توجه و تمرکز را بر کلام قضات داشته و با جریان محاکمه همراه و همگام می‌شوند. در این سیر نیز همواره سعی می‌کنند تا قضات را به عناوین محترمانه مورد خطاب قرار دهند.

نتایج بحث این پژوهش در خصوص مقوله ادب، با دستاوردهای مطالعه لایو (۲۰۱۹) همخوانی دارد. طبق نظر این محقق، هنگامی که قضات در نقش بازپرس حقایق ظاهر می‌شوند، ادب سلبی در سخنان آنان نقض می‌گردد. در این راستا، گاهی تمسخری دارند و یا سرزنشی انجام می‌دهند. لایو بیان می‌دارد که گر چه در دادگاه انتظار می‌رود ادب حکمفرما باشد، اما در واقع مسئله ادب با توجه به مقام و موقعیت شرکت‌کنندگان، متفاوت نمایان می‌شود. همچنین نتایج پژوهش حاضر، یافته‌های تحقیق رضویان و جلیلی دواب (۱۳۹۶) را تأیید می‌کند. نتایج پژوهش آنان حاکی از آن است که رعایت اصل ادب یکی از ارکان اصلی و ثابت گفتار متهمان به کلاهبرداری است. در واقع این مجرمان با پیروی از اصل ادب و امیدوار کردن شکات، در جهت اغفال آنان و اقناع شخص قاضی گام برمی‌دارند؛ چرا که به گفته این دو پژوهشگر، ادب فرد موجب دوری او از مظان اتهام می‌گردد. از این رو، رعایت این اصل می‌تواند تأثیر مثبت در نگرش مخاطب نسبت به گوینده داشته و بر این اساس در نتیجه یک رویداد کلامی همچون گفتمان دادگاه، به نفع متهم اثرگذار باشد. از طرف دیگر، یافته‌های این پژوهش با دستاوردهای دولت‌آبادی و همکاران (۲۰۱۴) همسو نیست؛ چرا که نتایج بررسی آنان نشان داد که مؤلفه‌های «توجه به شنونده»، «تمایل به سازش» و «اجتناب از ناسازگاری» بیشترین کاربست را در بافت کلامی دادگاه دارند. در صورتی که در داده‌های پژوهش حاضر، میزان کاربست این مؤلفه‌ها به لحاظ بسامد برای قضات و متهمان متفاوت است. بر این اساس، مشخص شد که مؤلفه‌های مقولات این پژوهش به طرق مختلف بین قضات و متهمان بازنمون داشته‌اند که در برخی بسیار نزدیک و در برخی دیگر بسیار متفاوت بودند. بنابراین پرسش شماره یک مبنی بر چگونگی بازنمون مقوله‌های کاربردشناسی ادب و بی‌ادبی در مکالمات دادگاه، مرتفع می‌گردد.

به منظور دستیابی به پاسخ پرسش دوم، باید گفت آنچه که از جداول بخش چهار و مقایسه بسامد نشانگرهای مقوله «ادب» در مکالمات قضات و متهمان پیداست، این است که قضات در نشانگرهای «رعایت فاصله اجتماعی»، «رعایت روابط قدرت» و «رعایت ادب سلبی» دارای اختلاف فاحش با متهمان هستند. همانطور که قبلاً هم اشاره شد، قاضی به لحاظ اجتماعی و شغلی در موقعیت مافوق و در نقطه مقابل متهم قرار دارد، لذا در روابط اجتماعی آنان عدم توازن قدرت ایجاد می‌شود که این ناهماهنگی به گفته براون و لوینسون (۱۹۸۷) منجر به بروز

فاصله بین دو طرف می‌گردد. با پیدایش روابط قدرت و فاصله اجتماعی، عرف و قوانین اجتماعی حکم می‌کند که طرف فرودست در این ارتباط نسبت به وجهه طرف فرادست آگاهی نشان داده و با نمایش ادب و احترام، در به رسمیت شناختن وجهه مخاطب تلاش نماید. اما آنچه که در پیکره این پژوهش شاهد هستیم، گویای آن است که در این نوع ارتباط، طرف فرادست بیش از مخاطب به رعایت این مؤلفه‌ها پایبند است. دلیل پایبندی زیاد قضات به این موارد را می‌توان به مسئله حفظ وجهه مرتبط دانست. از آنجا که قضات تمایل ندارند وجهه خود را در برابر متهمان، بالاخص متهمان بانفوذی که دارای موقعیت‌های اجتماعی و سیاسی برجسته هستند، به خطر بیندازند؛ لذا ضمن اعمال قدرت سعی می‌کنند با استفاده از سبک گفتاری رسمی و الفاظ محترمانه، فاصله اجتماعی خود را با متهم حفظ نمایند؛ مانند آنچه که در دادگاه رحیم مشایی و طبری رخ داد.

از طرف دیگر، به دلیل وجود فاصله اجتماعی در بافت دادگاه، قضات در برابر متهمان به مسئله «رعایت ادب سلبی» بسیار توجه داشته‌اند؛ چرا که با افزایش فاصله اجتماعی، فضای ارتباط غیرصمیمانه و رسمی‌تر شده و لزوم بهره‌گیری بیشتر از این نشانگر را طلب می‌کند. در همین رابطه، قضات نسبت به متهمان پایبندی کمتری به نشانگر «رعایت ادب ایجابی» داشته‌اند. بر اساس تعریفی که براون و لوینسون (۱۹۸۷) ارائه داده‌اند، «ادب ایجابی به آگاهی از وجهه ایجابی مخاطب که همانا نیاز او به پذیرش است، اشاره دارد و گوینده با ایجاد روابط دوستانه نشان می‌دهد که خواست و هدف مشترکی با مخاطب دارد». از این رو بنا بر آنچه که در خصوص گسترش فاصله اجتماعی در بافت دادگاه گفته شد، استفاده از روابط دوستانه و به تبع آن، توجه به نشانگر «رعایت ادب ایجابی» از سوی قضات رنگ می‌بازد. اما علت این اختلاف معنادار در توجه به نشانگر «رعایت ادب ایجابی» از سوی متهمان می‌تواند مرتبط به شرایط سخت روحی و تحت فشار آنان باشد. متهمان به منظور کاستن از فشار حاکم و رسیدن به یک امنیت روانی، گاه در پی یافتن توافق با مخاطب هستند، با خواسته‌های او کمتر مخالفت می‌کنند، در ارائه اطلاعات به مخاطب همکاری لازم را انجام می‌دهند، خطاهای خود را قبول کرده و به منظور جبران این اشتباهات به مخاطب قول و وعده می‌دهند.

همچنین از مقایسه بسامد نشانگرهای مقوله «بی‌ادبی» در مکالمات قضات و متهمان مشخص شد که متهمان نسبت به قضات، مبادرت بیشتری به استفاده از هر چهار شاخص «عدم رعایت فاصله اجتماعی»، «عدم رعایت روابط قدرت»، «عدم رعایت ادب ایجابی» و «عدم رعایت ادب سلبی» داشته و در این زمینه دارای اختلاف فاحش با آنان بوده‌اند. به عبارت دیگر، بروز رفتارها و گفتارهای بی‌ادبانه در کلام متهمان بطرز چشمگیری بیش از قضات بوده است. در این خصوص، متهمان آنچنان که شایسته است، توجه شایانی به فاصله اجتماعی و روابط قدرت

موجود در گفتمان نمی‌کنند. در این راستا، گاه سؤال را با سؤال پاسخ می‌دهند (دادگاه کرباسچی) و گاه از کلام طعنه‌دار و لحن تمسخرآمیز در پاسخ به سؤالات استفاده می‌نمایند (دادگاه طبری). علل احتمالی این عملکرد متهمان را می‌توان به پرونده‌های مورد بررسی نسبت داد؛ چرا که قریب به اتفاق آنان در خصوص رسیدگی به جرایم کلان مملکتی و محاکمه مدیران و مقامات ارشد نظام هستند. همانطور که پیشتر هم گفته شد، این دو نشانگر (روابط قدرت و فاصله اجتماعی) همسو عمل نموده و پیروی و یا سرپیچی از یکی، سبب تقویت و یا تضعیف دیگری می‌شود. اما به منظور پیشگیری از مخدوش گشتن وجهه، حفظ قدرت و محدودسازی متهمان، هر جا که متهم مبادرت به نقض فاصله اجتماعی نموده، قاضی با ترفندی اعمال قدرت کرده است. بعلاوه، متهمان این پرونده‌ها با بی‌اعتنایی نسبت به نظر قاضی و مخالفت و مقاومت در برابر خواست او، مکرراً ادب ایجابی را نقض کرده و ضمن بی‌توجهی به قوانین ساختار مکالمه (از جمله نوبت‌گیری، هم‌پوشی، قطع سخن، سکوت)، درصدد تحمیل خود بر مخاطب بوده و بدین ترتیب از رعایت ادب سلبی امتناع نموده‌اند. در این رابطه نیز قضات گاه با تهدید و گاه با تذکر نسبت به ساختارشکنی متهمان، فرصت هر گونه عرض اندام را از آنان سلب می‌کنند. نکته‌ای که در خصوص رعایت قوانین ساختار مکالمه در دادگاه دیده می‌شود حاکی از آن است که قضات بر اساس موقعیت خود در جایگاه یک رئیس، پرسشگر و هدایتگر روند محاکمات، اختیار تام دارند که هم این قوانین را در مالکیت داشته باشند و هم هر زمان که اراده نمایند، آنان را نقض نمایند. از این رو، هر موقع و به هر میزان که بخواهند سخن می‌گویند، مشارک بعدی را انتخاب می‌نمایند، و کلام دیگران را قطع می‌کنند. البته قطع کلام زمانی رخ می‌دهد که متهم از دادن پاسخ‌های صریح به قاضی سر باز زده، طفره رفته و یا پاسخ‌های او با واقعیت مطابقت نداشته باشد. بر این اساس پیداست که در این بافت گفتاری، نوبت سخن به متهم داده می‌شود. بنابراین می‌توان دریافت که در محیط دادگاه، مسئله ادب با موضوع قدرت ارتباط دارد؛ به این نحو که قاضی در موضع قدرت توانایی قطع سخن متهم را دارد و نقض ادب شمرده نمی‌شود. پس از این حیث که قاضی بیش از سایرین قوانین ساختار مکالمه را نادیده می‌گیرد، مقتدرتر جلوه می‌کند. اما در شرایطی که مناسبات قدرت در گفتمان دادگاه تغییر می‌کند و متهم از اقتدار برخوردار می‌شود، موارد نقض ادب در این زمینه رو به فزونی می‌رود. نظیر این امر در دادگاه طبری مشاهده گردید.

نکته دیگری که در خصوص نقض اصل ادب در نمونه‌های مورد بررسی مشاهده گردید، مواجهه دادگاه با این مسئله از دو جنبه مختلف است. از یک سو دیده می‌شود که در محیط دادگاه، پایبندی به اصل ادب از اهمیت و حساسیت بالایی برخوردار است. این حساسیت تا جایی است که حتی استفاده معنادار از حرکات دست، ایستادن و سخن گفتن بدون کسب

اجازه، ایرادگیری از سخنان دیگران و غیره نقض آشکار ادب از جانب متهمان تلقی شده و از سوی قاضی به شدت تقبیح می‌شود؛ مانند آنچه که در دادگاه متهمان بانک سرمایه مشاهده گردید. از سوی دیگر بر اساس آنچه که مشاهده شد، در محیط دادگاه با توجه به جایگاه، موقعیت اجتماعی، شأن و منزلت هر فرد، توقع ادب‌ورزی می‌رود. از این رو، نقض ادب از سوی مشارکانی که به طبقه ضعیف و فرودست جامعه تعلق دارند، بیشتر از سوی دادگاه تحمل شده و کمتر از دیگران در معرض واکنش‌های تند قرار می‌گیرند؛ مانند آنچه که در دادگاه مسببین مرگ بنیتا دیده شد. اما آنچه که مسلم است در این پژوهش نقض اصل ادب بر اساس عدم رعایت قوانین ساختار مکالمه، لحن تمسخرآمیز و سخن کنایه‌دار بیش از نقض این اصل بر اساس تندخویی، دشنام و ناسزاگویی انجام گرفت.

۶- نتیجه‌گیری

ادب یکی از شاخص‌ها و ملزومات تعاملات بشری است و مراعات اصول آن می‌تواند موجب ایمنی فرد در گفتمان شده و تأثیر کلام را در مخاطب افزایش دهد. از طرفی، بی‌مبالاتی در گفتار و کردار، گذشته از آن که نشان‌دهنده افول شأن و منزلت انسان است، در برخی از بافت‌های کلام، من جمله دادگاه، مانع از حصول نتایج مطلوب و به تعویق انداختن اهداف دادرسی می‌گردد. آنچه که از بررسی نشانگرهای ادب‌ورزی براون و لوینسون (۱۹۸۷) در مکالمات دادگاه نمایان شد، توجه چشمگیر قضات به رعایت مسئله ادب بیش از متهمان است. در این خصوص قضات به ترتیب، اهتمام به نشانگرهای «فاصله اجتماعی»، «روابط قدرت»، «ادب سلبی» و «ادب ایجابی» را در اولویت گفتمانی خود قرار می‌دهند و بجز در نشانگر «رعایت ادب ایجابی»، در مراعات سایر نشانگرها دارای اختلاف معنادار با متهمان هستند. در این راستا متهمان نیز به همان ترتیب مؤلفه‌ها، تلاشی در حفظ مسئله ادب دارند. همچنین در خصوص بررسی بروز مسئله بی‌ادبی در گفتمان دادگاه از منظر کالپیر (۱۹۹۶) مشخص شد که متهمان با اختلاف معنادار نسبت به قضات، با نقض نشانگرهای «روابط قدرت»، «فاصله اجتماعی»، «ادب سلبی» و «ادب ایجابی»، مبادرت به رفتارها و گفتارهای هنجارشکنانه می‌کنند. در همین رابطه، قضات نیز به میزان کمتر و به ترتیب، از طریق اعمال نشانگرهای «عدم رعایت ادب سلبی»، «عدم رعایت ادب ایجابی»، «عدم رعایت روابط قدرت» و «عدم رعایت فاصله اجتماعی» سبب شکل‌گیری رفتارها و گفتارهای ناملایم و نامأنوس با عرف آداب می‌شوند. اما همین میزان رفتار نامتناسب نیز هیچگاه تقبیح نشده و خلاف شئونات دادگاه محسوب نمی‌شود. از این رو می‌توان گفت ملاک مؤدبانه بودن و یا نبودن کلام، موضوعی است که در گفتمان حقوقی با موضوع قدرت عجین شده است. دلیل اصلی بروز نتایج این تحقیق می‌تواند

در تجربه قضات، اشراف بر دادگاه و آگاهی از قوانین دادرسی نهفته باشد و این در حالی است که بسیاری از متهمان، اولین تجربه حضور در محکمه را داشته و از قوانین حقوقی و مقررات دادگاه آگاهی ندارند. موضوعی که در پایان رخ می‌نماید، تطبیق‌پذیری نظریه‌های مورد پژوهش در بافت دادگاه است. مطالعات بیشتر در خصوص این نظریه و در این بافت زبانی را می‌توان با تشکیل پیکره‌های نو بر روی متهمانی از یک طبقه سیاسی و یا اجتماعی خاص و دیگر مشارکان دادگاه انجام داد و در این رابطه به نتایج ظریف‌تر و در خور توجهی دست یافت.

منابع

- باغبانی، غزل و کرم پور، فاطمه. (۱۳۹۶). بررسی چگونگی رابطه بین شاخص قدرت و پدیده ادب زبانی در روند بازجویی به لحاظ زبان‌شناختی: رویکردی گفتمانی و حقوقی. *پژوهش‌های زبانی*. س ۸، ش ۲، ۱-۲۰.
- جاوید، سیده سحر و رحیمیان، جلال. (۱۳۹۹). بررسی غیبت رسانه‌ای بین‌افردی با استفاده از نظریه‌های ادب و بی‌ادبی در نظرات کاربران ایرانی اینستاگرام: مطالعه موردی درباره ۲۰ بازیگر مشهور زن و مرد ایرانی. *فصلنامه زبان‌شناسی/اجتماعی*. دوره ۳، ش ۲، ۱۱-۲۴.
- دانش، ابراهیم و طوسی نصرآبادی، محمدرضا. (۱۴۰۰). بررسی مؤلفه‌های ادب زبانی در قابوسنامه با استفاده از نظریه براون و لوینسون. *دوفصلنامه زبان و ادبیات فارسی (دانشگاه خوارزمی)*. س ۲۹، ش ۹۱، ۱۲۹-۱۵۳.
- رضویان، حسین و جلیلی دوآب، مریم. (۱۳۹۶). تحلیل ویژگی‌های زبانی افراد کلاهبردار: مطالعه موردی استان سمنان. *مجله زبان و زبان‌شناسی*. دوره ۱۳، ش ۲۶، ۱۴۱-۱۷۱.
- سبھانی، ثریا، گرجیان، بهمن، ویسی، الخاص. (۱۴۰۲). سبک شناسی گفتمان قضات و متهمان در دادگاه از منظر زبان‌شناسی حقوقی. *نشریه پژوهش‌های زبان‌شناسی: نظریه و کاربرد*. س ۲، دوره ۲، ش ۱، ۴۱-۶۳.
- شریفی، شهلا، الیاسی، محمود و خدایی مقدم، معصومه. (۱۳۹۶). توصیف و تحلیل چند واژه مؤدبانه و کارکرد آنها در زبان فارسی در چارچوب نظریه ادب براون و لوینسون. *فصلنامه زبان‌پژوهی*. س ۹، ش ۲۲، ۲۵-۵۳.
- عباس‌زاده، فرنگیس، گرجیان، بهمن، ویسی، الخاص، معماری، مهران. (۱۴۰۰). تجزیه و تحلیل هنجارهای زبانی گفتمان در محاکم کیفری بر اساس نظریه مک‌منامین: مطالعه موردی در دادگاه کرباسچی. *مجله پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی*. دوره ۹، ش ۱۸، ۴۰۷-۴۳۳.
- نامور، زهرا. (۱۳۹۸). جلوه‌های بی‌ادبی کلامی در تلویزیون در چارچوب نظریه گفتمان کالپیر، مطالعه موردی: سریال «مادرانه». *فصلنامه علمی رسانه‌های دیداری و شنیداری*. دوره ۱۳، ش ۲۹، ۲۲۷-۲۵۲.

- Ardi, N., Mangsor, M. M., Mansoor, M., & Ahmad, A. (2021). Politeness strategies in the criminal trial. *International Journal of Academic Research in Business & Social Sciences*. 11(6), 1239-1250.
- Brown, P., & Levinson, S. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cameron, D. (2000). *Good to talk? Living and working in a communication culture* (1st ed.). SAGE Publications Ltd, University of Oxford, UK.
- Culpeper, J. (1996). Towards an anatomy of impoliteness. *Journal of Pragmatics*. 25, 349- 367.
- Dowlatabadi, H., Mehri, E., & Tajabadi, A. (2014). Politeness strategies in conversation exchange: The case of council for dispute settlement in Iran. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 98, 411-419.
- Drew, P. (2017). The Interface between pragmatics and conversation analysis. In C. Illie and N. Norric (Eds.), *Pragmatics and its interfaces* (pp. 1-29). New York: John Benjamins.
- Elisya, I. P. & Revita, I. (2018). The education of politeness in the court: Pragmatics analysis. *ICED-QA- International Conference on Education Development and Quality Assurance*. 202-206.
- Goffman, E. (1967). *Interaction ritual: Essays on face-to-face interaction*. Oxford, England: Aldine.
- Grainger, K. (2018). We're not in a club no: A neo- Brown and Levinson approach to analyzing courtroom data. *Journal of Politeness Research*. 14(1), 19-38.
- Hutchby, I. (2019). *Conversation analysis*. DOI: <http://dx.doi.org/10.135/9781526421036>, pp. 1-21, Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/>
- Lakoff, R. T. (1973). The logic of politeness: Minding your Ps and Gs. *Chicago Linguistics Society*. 9, 292-305.
- Leech, G. (1983). *The Pragmatics of Politeness*. Oxford: Oxford University Press.
- Liao, M. (2019). Politeness in the courtroom discourse. *Forensic Research and Criminology International Journal*. 7(2), 45-61.
- Locher, M. A. & Watts, R. J. (2005). Politeness theory and relational work. *Journal of Politeness Research*. 1, 9-33.
- Meyer, Ch. F. (2009). *Introducing English linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mills, S. (2003). *Gender and politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schreier, M. (2013). *Qualitative content analysis*. Sage.
- Schutzler, O. & Schluter, J. (2022). *Data and Methods in Corpus Linguistics: Comparative Approaches*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.